

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **20__** р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Управління кредиторською заборгованістю для підвищення рівня
фінансово-економічної безпеки підприємства»

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач (ка)

Іулітта ГОНЧАРЕНКО

Науковий керівник,

к.е.н., доцент

науковий ступінь, посада

Сергій ЮРЧЕНКО

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри _____ Ольга ГУБАРИК

« _____ » _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ

ГОНЧАРЕНКО ІУЛІТТА РУСЛАНІВНА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Управління кредиторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства _____

Науковий керівник: Юрченко Сергій Васильович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від « 20 » листопада 2023 року № 3508

2. Термін подання здобувачем роботи: 10 лютого 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: Закони України, Кодекси законів України, Національні положення бухгалтерського обліку, наукові публікації, спеціалізовані веб-ресурси, облікові дані і звіти ТОВ «Ресурс-2013».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ. Теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства. Аспекти практичного формування обліково-аналітичних показників для управління кредиторською заборгованістю. Напрями удосконалення управління кредиторською заборгованістю ТОВ «Ресурс-2013». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Фактори зростання рівня кредиторської заборгованості та зниження рівня платоспроможності підприємств, Позитивний і негативний вплив наявної кредиторської заборгованості на діяльність підприємства, Види кредиторської заборгованості за термінами погашення, Класифікація кредиторської заборгованості за ознаками залежності від порядку визначення суми і термінів її погашення, Систематизація кредиторської заборгованості з урахуванням контрагентів у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства, Систематизована класифікація кредиторської заборгованості, Напрями класифікації кредиторської заборгованості в системі економічної безпеки підприємства, Інструментарій нормативного регулювання кредиторської заборгованості, Оцінка показників структури «Звіту про фінансовий стан» «ТОВ «Ресурс-2013», Аналіз джерел утворення майна ТОВ «Ресурс-2013», Аналіз показників функціонального стану основних засобів ТОВ «Ресурс-2013», Динаміка змін чистого доходу від реалізації продукції і операційних витрат ТОВ «Ресурс-2013», Динаміка коефіцієнту автономії та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів ТОВ «Ресурс-2013», Аналітичне вирівнювання коефіцієнта поточної ліквідності ТОВ «Ресурс-2013», Динаміка основних показників ділової активності ТОВ «Ресурс-2013», Фактичний рівень складових ФЕБ ТОВ «Ресурс-2013», Рахунки для обліку кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013», Система інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства

ТОВ «Ресурс-2013», Динаміка рівня кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013», Співвідношення показників дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013», Завдання аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості, Методи прогнозування банкрутства, Графік змін інтегрального показника за модифікованою моделлю Альтмана, Алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ травень 2023р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
	Теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю в системі фінансово - економічної безпеки підприємства	Червень-серпень 2023р	
	Аспекти практичного формування обліково-аналітичних показників для управління кредиторською заборгованістю	Вересень-жовтень 2023р	
	Напрями удосконалення управління кредиторською заборгованістю ТОВ «Ресурс-2013»	Листопад-грудень 2023р	
	Вступ, висновки і пропозиції	Січень 2024р	
	Оформлення роботи	Лютий 2024р.	

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Іулітта ГОНЧАРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Сергій ЮРЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	6
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО- - ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність та значення кредиторської заборгованості та її вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства	11
1.2. Класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості	15
1.3. Нормативно-правові вимоги до обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства	22
Висновки до розділу 1.	25
РОЗДІЛ 2. АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОГО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ	26
2.1. Аналіз показників ефективності та функціонування «ТОВ «Ресурс-2013»	26
2.2. Організаційні аспекти формування фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013» та оцінка окремих її складових	32
2.3. Інформаційне забезпечення формування показників кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013»	39
Висновки до розділу 2.	43
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТОВ «РЕСУРС-2013»	45
3.1. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю	45
3.2. Економетричне моделювання як інструмент управління кредиторською заборгованістю	49

3.3. Розробка алгоритму формування системи управління кредиторською заборгованістю	57
Висновки до розділу 3.	59
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	71

РЕФЕРАТ

Тема: «Управління кредиторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 70с., 18 рис., 6 табл., 2 додатка, 50 літературних джерел.

Об'єктом дослідження - є процес управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Предмет дослідження - практичні і теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Метою дослідження є: пошук напрямів удосконалення управління кредиторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження: аналізу і синтезу, спостереження, узагальнення, порівняння, методи інформаційного, статистичного та економіко-математичного моделювання, метод експертних оцінок.

Досліджено сутність і вплив кредиторської заборгованості на стан фінансово-економічної безпеки підприємства; визначено основні класифікаційні ознаки і види кредиторської заборгованості; проаналізовано нормативно-правове регулювання обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Проведено аналіз показників ефективності та функціонування ТОВ «Ресурс-2013»; визначено організаційні аспекти формування фінансово-економічної безпеки досліджуваного підприємства та оцінка окремих її складових; досліджено стан інформаційного забезпечення формування показників кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013». Проведено аналіз аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю; використано економетричне моделювання як інструмент управління кредиторською заборгованістю; розроблено алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

УПРАВЛІННЯ, КРЕДИТОРСКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ,
УДОСКОНАЛЕННЯ, ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА,
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ABSTRACT

Topic: "Management of accounts payable to increase the level of financial and economic security of the enterprise"

The qualification work contains: 70 pages, 18 figures, 6 tables, 2 appendix, 50 literary sources

The object of the study is the process of managing the company's accounts payable.

The subject of the study is the practical and theoretical aspects of the company's accounts payable management

The purpose of the study is to find ways to improve the management of accounts payable to increase the level of financial and economic security of the enterprise

Research methods: analysis and synthesis, observation, generalization, comparison, methods of informational, statistical and economic-mathematical modeling, method of expert evaluations.

The essence and influence of accounts payable on the state of financial and economic security of the enterprise were studied; the main classification features and types of accounts payable are defined; the regulatory and legal regulation of accounting and analytical support for managing the company's payables is analyzed. An analysis of efficiency and functioning indicators of "Resource-2013" LLC was carried out; the organizational aspects of the formation of the financial and economic security of the investigated enterprise and the assessment of its individual components are determined; the state of information support for the formation of accounts payable indicators of Resource-2013 LLC was investigated. An analysis of the analytical support of accounts payable management was carried out; econometric modeling was used as a tool for managing accounts payable; an algorithm for forming the accounts payable management system was developed.

KEYWORDS

MANAGEMENT, PAYABLES, IMPROVEMENT, FINANCIAL - ECONOMIC SECURITY, ANALYTICAL SECURITY

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нестабільна економічна і політична ситуація, постійні зміни в законодавстві та високий рівень конкуренції вимагають від підприємств ефективного управління фінансовими ресурсами.

Одним із важливих аспектів такого управління є оптимізація показників кредиторської заборгованості, ефективне управління якими, дозволяє підприємству забезпечити стабільність фінансового стану, знижує фінансові ризики та надає можливість вчасно адаптуватися до змін на ринку. Крім того, вивчення та впровадження ефективних підходів управління кредиторською заборгованістю сприяє збільшенню довіри інвесторів, підвищенню конкурентоспроможності та досягненню необхідного рівня показників прибутковості для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Пошук нових напрямків та методів удосконалення управління кредиторською заборгованістю стає запорукою успішного функціонування бізнесу в сучасних умовах.

Питання управління кредиторською заборгованістю досліджували відомі вчені, серед яких: Кусик, Н. Л., Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Волович О.Б., Гончарук Н.П., Савченко А. М., Верхоглядова Н.І., Савченко А. М. та інші. Актуальність теми обумовлена широким спектром методологічних підходів проведених досліджень по даному напрямку.

Мета і завдання. Метою дослідження є узагальнення наукових підходів та пошук напрямів удосконалення управління кредиторською заборгованістю для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Для реалізації поставленої мети кваліфікаційної роботи, передбачено вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність та значення кредиторської заборгованості та визначити її вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства;
- визначити основні класифікаційні ознаки і види кредиторської заборгованості;

- проаналізувати нормативно-правове регулювання обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю;
- проаналізувати показники ефективності та функціонування ТОВ «Ресурс-2013»;
- визначити організаційні аспекти формування фінансово-економічної безпеки досліджуваного підприємства та провести оцінку окремих її складових;
- дослідити стан інформаційного забезпечення формування показників кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013»;
- застосувати метод економетричного моделювання як інструмент управління кредиторською заборгованістю;
- розробити алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю.

Об'єктом дослідження - є процес управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Предметом дослідження - практичні і теоретичні аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовували методи аналізу і синтезу, методи спостереження, методи узагальнення і порівняння застосували для формулювання загальних висновків і встановлення відмінностей, для проведення аналізу і передбачення явищ та подій було застосовано методи інформаційного, статистичного та економіко-математичного моделювання

Наукова новизна одержаних результатів:

удосконалено:

- удосконалено інструментарій управління кредиторською заборгованістю шляхом економетричного моделювання в процесі діагностики здатності підприємства погашати кредиторську заборгованість, що дає можливість підприємству спрогнозувати ризики настання фінансової кризи під час розрахунків з кредиторами.

- запропоновано організаційні засади формування системи управління кредиторською заборгованістю з метою підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, що включають алгоритм дій із застосуванням елементів аналітичного інструментарію на етапах планування та контролю запланованих заходів з метою зменшення кредиторської заборгованості та оптимізації умов погашення боргів.

набуло подальшого розвитку:

- визначення впливу позитивних і негативних аспектів наявної кредиторської заборгованості на результати діяльності підприємства, що сприяло формуванню основних завдань управління рівнем заборгованості.

- формування системи управління кредиторською заборгованістю через її поділ на дві складові: забезпечувальну та функціональну, що дозволяє забезпечити необхідний та якісний потік інформації для прийняття управлінських рішень.

Особистий внесок Здобувач особисто виконав кваліфікаційну роботу, включаючи наукові дослідження, висновки та пропозиції. Зазначені в роботі висновки і пропозиції є особистим досягненням автора.

Апробація результатів роботи. Кваліфікаційну роботу здобувачки обговорено і оцінено під час засідання роботи кафедри. Основні аспекти висвітлено в монографії: Особливості формування та функціонування системи економічної безпеки підприємства. Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку. 2023р. С.350-366.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано монографію загальним обсягом 0,88 друк.арк.

Структура кваліфікаційної роботи включає вступ, три розділи, висновки та пропозиції, перелік використаних інформаційних джерел з 50 найменувань, 6 таблиць, 18 рисунків та двох додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення кредиторської заборгованості та її вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства

При здійсненні своєї діяльності, суб'єкти господарювання постійно вступають у взаємодію з контрагентами та різними учасниками підприємницької діяльності, включаючи постачальників товарів і послуг, фізичними осіб, які є його найманими працівниками, з державними органами щодо сплати податків. Важливо відзначити, що розрахунки за отримані товари, послуги, виконану роботу або сплату податків не завжди здійснюються вчасно, або в той же період, що й надходження товарів чи виконання робіт. Такі асинхронні розрахунки, що не співпадають з моментом отримання цінностей чи наданих послуг призводить до утворення кредиторської заборгованості, тобто, зобов'язання підприємства перед своїми контрагентами та іншими учасниками підприємницької діяльності. Тобто однією з причин виникнення заборгованості є асинхронні терміни виконання своїх зобов'язань сторонами економічних відносин.

Вивченню сутності і характеристики кредиторської заборгованості приділяється значна увага як у законодавстві, так і у дослідженнях науковців.

Необхідно відзначити, що в Законі України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" відсутнє окреме визначення поняття «кредиторська заборгованість», а статтею 1 розкрито загальне трактування терміну "зобов'язання", що визначається як: «Заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [29].

Цивільним кодексом визначено, що зобов'язання це: «правовідношення, у якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо)» або: «Утриматися від вчинення певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [44].

Так, Чорненька О.Б., кредиторську заборгованість пропонує визначати як: «Результат правовідносин суб'єкта господарювання, який є наслідком вчинення певної дії одного суб'єкта до іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду» [46].

Трактування поняття «кредиторська заборгованість» як результат правовідносин сторін, зустрічається і в науковій економічній літературі.

Наприклад, Волович О. Б.: вважає, що «Зобов'язання – вільно укладена згода між двома чи більше сторонами для здійснення певної діяльності, що має економічну цілеспрямованість» [5].

Вчені Крамаренко Г.О. та Чорна О.Є. вважають, що кредиторська заборгованість є: «Наслідком невчасного виконання підприємством своїх платіжних зобов'язань: за розрахунками за продукцію, роботи, послуги; з оплати праці; за розрахунками з бюджетом і таке інше» [20].

Кредиторська заборгованість виступає важливим чинником при підвищенні економічної безпеки підприємства.

В першу чергу, її наявність може служити додатковим ресурсом фінансування, дозволяючи забезпечити формування оборотного капіталу компанії та відстрочити платежі постачальникам. Також вона допомагає оптимізувати використання власного капіталу, використовуючи отримані кошти від клієнтів для покриття зобов'язань перед постачальниками. Проте, необхідно враховувати ризики та негативні наслідки що можуть привести до необдуманого збільшенні кредиторської заборгованості, а також уникнути ситуацій, що можуть призвести до штрафних санкцій від кредиторів та судових розглядів. Крім того, кредиторська заборгованість відіграє важливу

роль серед критеріїв оцінки фінансового стану підприємства і може негативно вплинути на рівень платоспроможності підприємства.

Поняття платоспроможності можна розглядати як здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Це, в свою чергу, визначається не лише наявністю фінансових ресурсів, але й ефективним управлінням кредиторською заборгованістю, що включає в себе збалансованість між забезпеченням ліквідності підприємства та зменшенням його фінансових ризиків і є основою для формування стабільного грошового потоку, що дозволяє уникнути прострочення платежів перед кредиторами.

Важливим є своєчасне виявлення чинників, які формують критичну кредиторську заборгованість, оскільки їх нівелювання призводить до низького ступеню платоспроможності підприємства і негативно відображується на загальному стані фінансово-економічної безпеки підприємства.

Основні фактори, що визначають неблагонадійний стан кредиторської заборгованості та несуть прямий негативний вплив на рівень платоспроможності підприємства наведено на рисунку 1.1.

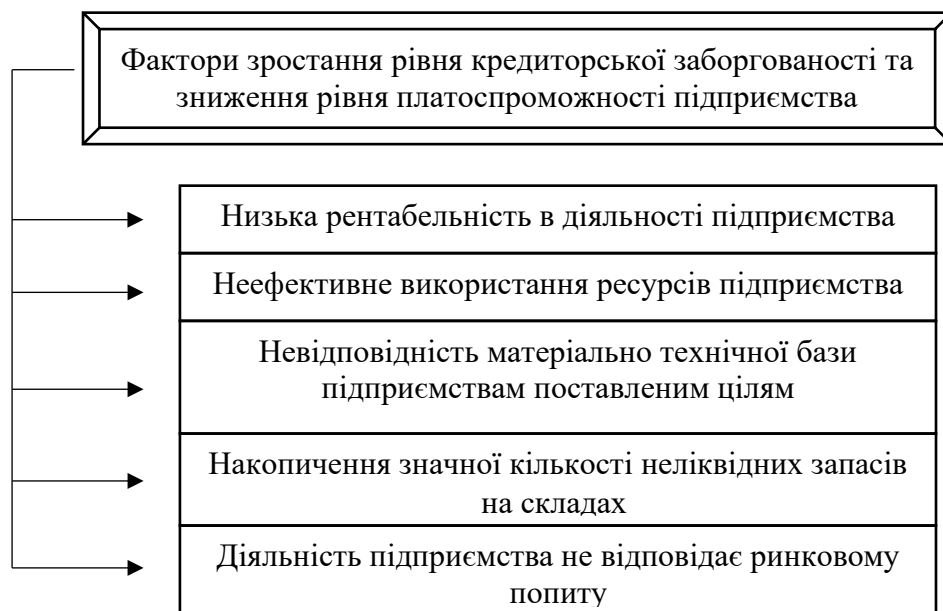

Рис. 1.1. Фактори зростання рівня кредиторської заборгованості та зниження рівня платоспроможності підприємства

Відсутність будь-яких зобов'язань підприємства, є малоімовірною ситуацією у реальному середовищі ведення бізнесу, тому, виникає необхідність в пошуку оптимальних співвідношень між дебіторською та кредиторською заборгованістю, а також встановлення балансу між забезпеченням фінансової ліквідності та мінімізацією ризиків компанії. Це обумовлено прагненням підприємств вчасно і ефективно виконувати свої фінансові зобов'язання перед кредиторами.

Навіть у випадку відсутності фінансових ресурсів, ефективне управління кредиторською заборгованістю може гарантувати, що отриманої виручки вистачить для покриття всіх фінансових зобов'язань підприємства. Такий підхід враховує важливість управління кредиторською заборгованістю, спрямованого на забезпечення платоспроможності та формування ефективної фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виникнення кредиторської заборгованості є природним і об'єктивним явищем. Її розміри та склад можуть мати різний вплив на результати господарської діяльності підприємства, і можуть характеризуватися як позитивними, так і негативними аспектами.

Рис.1.2. Вплив позитивних і негативних аспектів наявної кредиторської заборгованості на результати діяльності підприємства.

Виходячи із досліджень нормативної і наукової літератури, можна стверджувати, що існують різноманітні підходи до поняття «заборгованість». Рівень кредиторської заборгованості має прямий вплив на платоспроможність та ліквідність підприємства. Високий рівень кредиторської заборгованості тисне на фінансові ресурси підприємства та впливати на його здатність вчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами. Планове управління рівнем кредиторської заборгованості є важливим для забезпечення належного рівня його фінансово-економічної безпеки і може допомогти уникнути прострочень платежів та вплинути на ліквідність, забезпечуючи платоспроможність підприємства у відповідності з його фінансовими зобов'язаннями.

1.2. Класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості

Загальновідомо, що неконтрольоване збільшення кредиторської заборгованості господарства, прямо впливає на стан фінансової складової економічної безпеки підприємства. Тому, пошук підходів щодо методів ефективного управління даним процесом, набуває все більшого значення .

В процесі ведення господарської діяльності виникають різні види кредиторської заборгованості, що можуть по різному впливати на фінансову стійкість підприємства. Тому, вважаємо доцільним, систематизувати підходи щодо деталізації кредиторської заборгованості підприємства.

Важливість деталізації, на нашу думку, дозволить краще проаналізувати впливи того чи іншого виду заборгованості на загальний стан підприємства.

Питанням систематизації кредиторської заборгованості приділяли увагу різні дослідники і відзначалися різні підходи до класифікації як у сфері бухгалтерського обліку так із боку управління.

Необхідно зазначити, що в ряді наукових робіт, кредиторська заборгованість, включається до загальної класифікації «забов'язань» підприємства і класифікується за наступними ознаками:

- за строком виконання забов'язань;
- за одержувачами наданих послуг;
- за видами забезпечення виконання забов'язань.

Оскільки кредиторська заборгованість, відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, функціонує як форма відображення зобов'язань, то загальну її суму поділяють за різними термінами погашення, а саме: на поточну та довгострокову. Такий метод розподілу може бути використаний будь-яким підприємством (рис.1.3).

Гончарук Р.П., вважає цілком обґрунтованим розрізняти зобов'язання залежно від методу визначення їхньої суми, і поділяє їх на реальні та потенційні. Реальні зобов'язання (як довготермінові, так і поточні) виникають на підставі укладеного договору, контракту чи отриманого рахунку. (зазвичай, сума заборгованості та строк її погашення по них конкретизуються із зазначенням і у відповідних документах

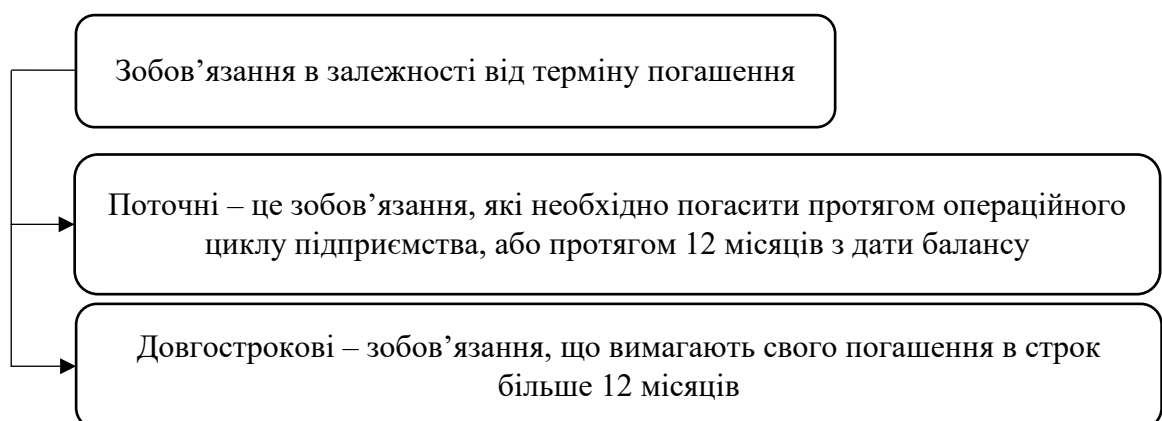

Рис. 1.3. Зобов'язання в залежності від терміну погашення

Можливі зобов'язання діляться на забезпечення вірогідності настання та на не прогнозовані зобов'язання. Такий розподіл є важливим, оскільки

дозволяє підприємству визначити реальну суму своїх реальних зобов'язань та встановити ті, які мають характер лише потенційних. [9].

З такою класифікацією погоджуються і автори Верхоглядова Н.І., Шило В.П., та Ільїна С.Б. Автори наголошують, що: «Для правильної організації бухгалтерського обліку зобов'язань важливим є визначення моменту виникнення зобов'язання, оскільки юридичні та економічні аспекти цього питання не збігаються» [3].

Губачова О.М. та Мельник С.І. наголошують, що в обліку: «Зобов'язання відображають тільки тоді, коли виникає заборгованість по них» [11] і таким чином: «Кредиторська заборгованість визнається, якщо вона відповідає її визначенню, може бути виміряна і є релевантною і достовірною»[11]. Тому, класифікацію кредиторської заборгованості пропонують розглядати за такими ознаками (Рис.1.4).

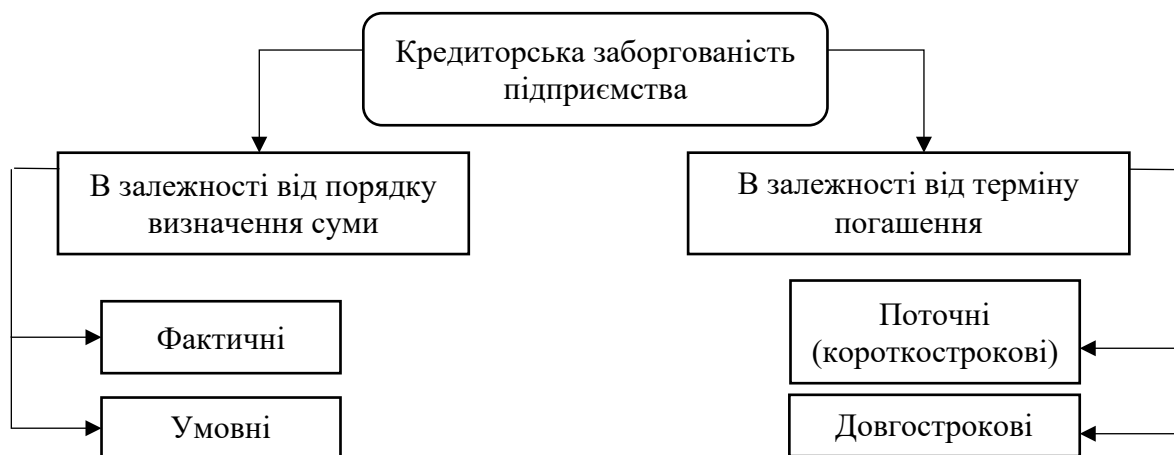

Рис. 1.4 Класифікація кредиторської заборгованості залежно від послідовності визначення суми та строків її погашення

Фактичні зобов'язання, зазвичай, виникають під час укладання договорів, контрактів або при отриманні рахунку із зазначеною сумою заборгованості за ним. На відміну від цього, за умовних зобов'язань остаточна сума не може бути визначена до певної дати. До них можна віднести заборгованість, пов'язана з оплатою податків, відпусток та інших аналогічних обов'язків

Поточні зобов'язання повинні виплачуватися протягом року або операційного циклу підприємства, що настає після складання і подання балансу. Термін погашення довгострокових зобов'язань, зазвичай, перевищує фінансовий рік.

У зв'язку з тим, що у підприємства в ході своєї діяльності виникають взаємовідносини з різними суб'єктами економічної діяльності, такими як постачальники, державні установи, банки, працівники підприємства, необхідно розробляти нові підходи щодо оптимізації процесу управління кредиторською заборгованістю, які будуть враховувати особливості кожного виду кредиторської заборгованості та її інформаційного формування. Така систематизація дозволить знайти оптимальні рішення щодо здійснення управлінських процесів, зменшити ризики та збільшити вигоди при взаємовідносинах між суб'єктами господарювання (Рис.1.5).

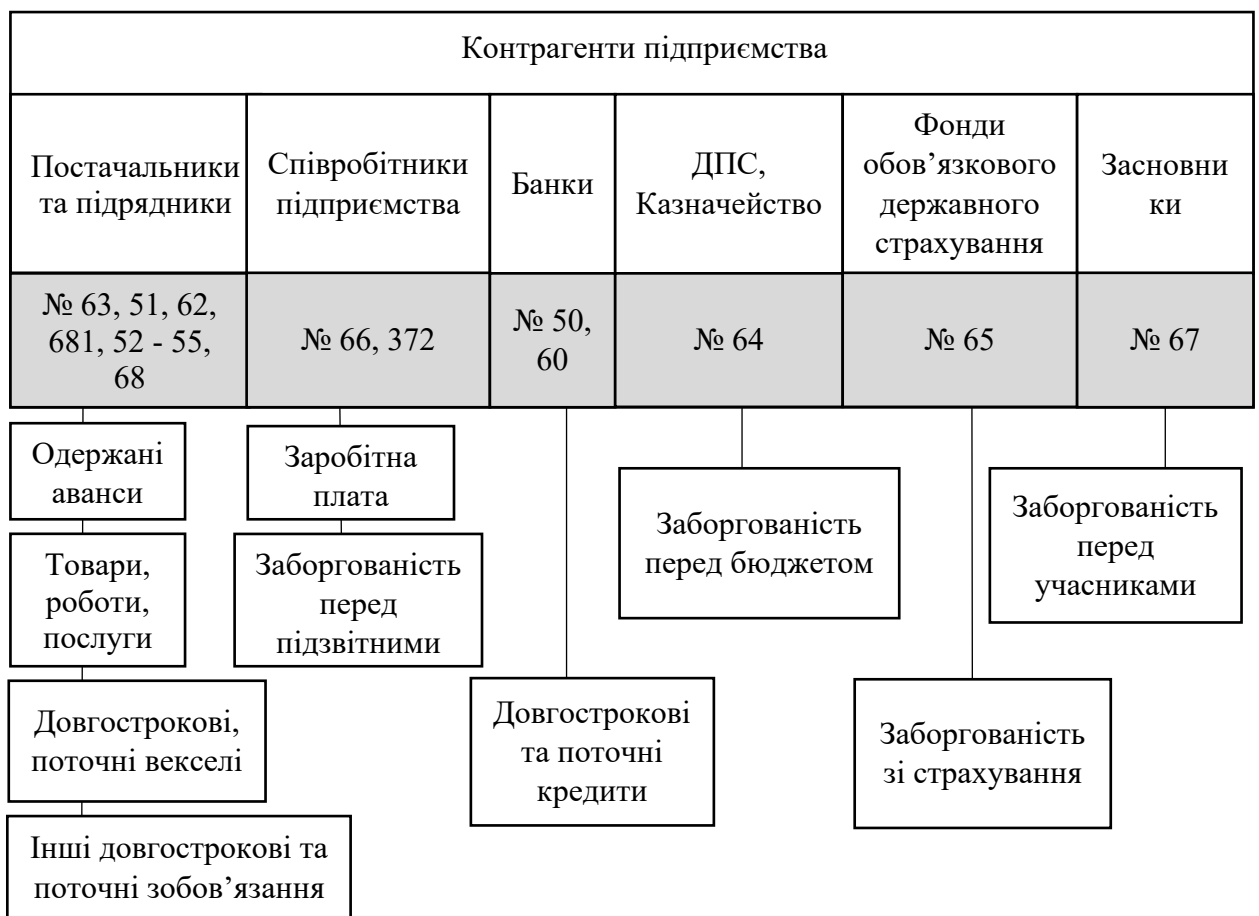

Рис.1.5. Систематизація кредиторської заборгованості з урахуванням контрагентів у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства

Бутинець Ф.Ф., в своїх наукових працях виділяє наступні види кредиторської заборгованості (Рис.1.6).

Автор розгорнуто класифікує кредиторську заборгованість в своїх працях, але не достатню увагу приділяє довгостроковим зобов'язанням. Ми вважаємо, що такий розподіл доцільно використовувати для мікро, малих і середніх підприємств, оскільки великим підприємствам важливо забезпечувати реалізацію довгострокових стратегій, що, передбачає потребу в довготривалих розрахунках з партнерами.

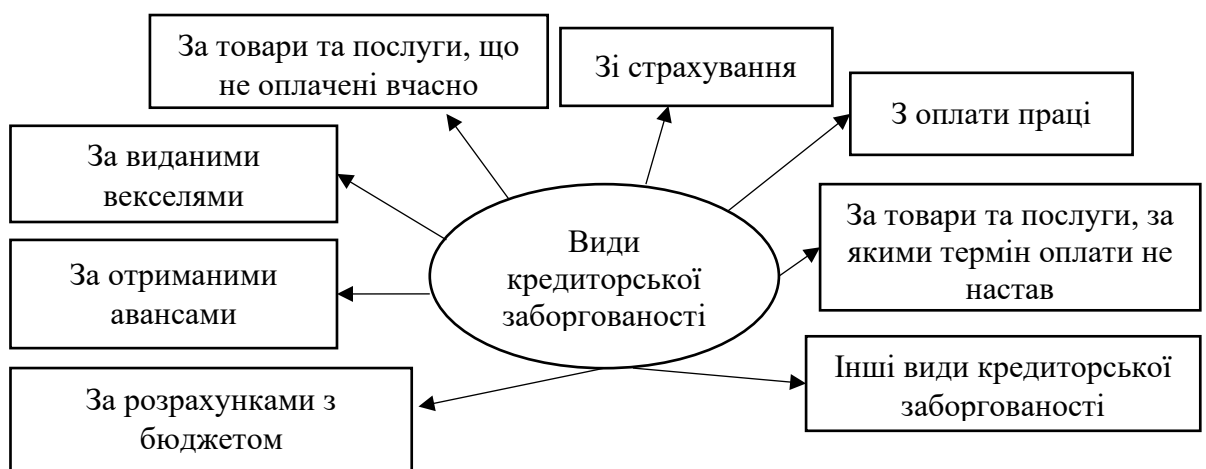

Рис.1.6. Систематизована класифікація кредиторської заборгованості

Узагальнюючи розглянуті підходи до класифікації кредиторської заборгованості, можна сформуванати єдину систему економічних відносин, елементи якої, відобразатимуть єдиний процес обігу фінансових ресурсів підприємства, та які є взаємопов'язаними об'єктами управління. Це дозволяє структурувати їх і узагальнити за наступними ознаками (Рис1.7.)

За першою ознакою, види кредиторської заборгованості можна класифікувати за об'єктами відносин, які відбулися під час її формування. Основні категорії включають товарну та нетоварну (розрахункову) заборгованість. Товарна заборгованість виникає внаслідок угод купівлі-продажу товарів або послуг під час комерційної діяльності. Нетоварна

заборгованість охоплює розрахунки та платежі у відносинах з робітниками, службовцями, власниками, бюджетом та іншими сторонами

За наступною ознакою, відповідно до суб'єктів відносин, кредиторську заборгованість слід розподіляти на зобов'язання перед постачальниками, робітниками, структурними підрозділами, бюджетом, і іншими контрагентами. Таке класифікація дозволяє детальніше визначити виконання контрольної функції у системі управління підприємством.

Рис.1.7 Напрями класифікації кредиторської заборгованості в системі економічної безпеки підприємства

Заборгованість поділяють на зовнішню та внутрішню. Зовнішня формується при взаємодії з контрагентами за межами самого підприємства. Щодо внутрішньої заборгованості – то вона виникає в процесі взаємодії з робітниками, керівниками структурних підрозділів, власниками, тобто безпосередньо в середині підприємства.

Розподіл за строками погашення заборгованості дозволяє адекватно визначити загальний розмір заборгованості поточного періоду і розробити покроковий механізм для її погашення.

Класифікація за наступною ознакою, дозволяє оцінити ступінь довіри у взаємовідносинах з контрагентами, враховуючи причини виникнення зобов'язань.

Розподіл за ознакою виконання умов договорів сприяє зміцненню контролю над дотриманням платіжної та договірної дисципліни і дозволяє приймати своєчасні рішення щодо уникнення штрафних санкцій.

За вірогідністю повернення виділяють заборгованість, яка має потенціал для погашення, сумнівну та безнадійну. Це розділення важливе для визначення порядку платежів, реалізації зобов'язань або списання їх в балансі та визначення доходу.

Досліджуючи різні класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості, можна визначити значну кількість класифікацій, кожна з яких забезпечує конкретні цілі. Однак, для визначення ефективних шляхів вдосконалення її управління, особливо важливими вважаються: класифікація за об'єктом та суб'єктами відносин, місцем виникнення, термінами погашення, причинами виникнення, виконанням умов договору та ймовірністю повернення. Розгляд інформації про умовну кредиторську заборгованість вважається доцільним для бюджетування грошових потоків, а також для розробки детального платіжного графіку, сприяючи ефективному керуванню фінансовими ресурсами підприємства, що є важливою складовою системи фінансово - економічної безпеки.

1.3 Нормативно-правові вимоги до обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства

Забезпечення відповідності законодавству в системі управління є обов'язковим аспектом при прийнятті рішень на будь-якому підприємстві. Правове відображення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства включає в себе визначення прав та обов'язків обох сторін, що взаємодіють між собою, а також забезпечення їх відповідності законодавчим нормам. Крім того, правове регулювання облікової інформації охоплює дотримання вимог щодо формування звітності та документування операцій, пов'язаних із заборгованістю, з метою запобігання порушенням та забезпечення прозорості управлінської діяльності.

Одним із правових документів виступає Кодекс Цивільного захисту України, який регламентує і визначає питання, пов'язані з заборгованістю сторін та умовами укладання угод, на підставі яких на правовому рівні виникає кредиторська заборгованість. Крім того, ним визначено різні види господарських операцій за якими виникає заборгованість (купівля-продаж, оренда, послуги, позика, кредит, факторинг тощо).та правила їх здійснення.

Всі процеси, що відбуваються на підприємстві відповідно до законодавства мають бути відображені в бухгалтерському обліку, який в нашій країні регулюється відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Даним законом визначено, що заборгованість, це: «Заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства» [28].

Для узагальнення і структуризації інформації, пов'язаної з діяльністю підприємства, розроблено єдину систему бухгалтерських рахунків, яка деталізовано відображена у "Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій". Додатково, до неї розроблено "Інструкцію про застосування Плану рахунків

бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій", яка надає інформацію щодо використання цієї системи.

При веденні бухгалтерського обліку, всі операції, що відбуваються на підприємстві групують за економічно-однорідними ознаками і кожна група операцій належить до конкретної облікової категорії, яку визначає відповідне Національне Положення (стандарт) з бухгалтерського обліку. Основні правила відображення інформації про кредиторську заборгованість в фінансовій звітності підприємства встановлені Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [27]

Ще одним, не менш важливим нормативним документом виступає Податковий кодекс України Питання, згідно якого регулюються питання оподаткування при розрахунках з кредиторами.

Законодавством передбачено можливість розробляти внутрішній документ - Наказ про облікову політику, який буде враховувати всі особливості господарської діяльності окремого суб'єкта підприємництва для формування оптимальних інструментів для потреб управління. Таким чином, керівництво підприємства має можливість самостійно обрати методи аналітичного забезпечення для оптимального вирішення внутрішніх завдань процесу управління кредиторською заборгованістю господарства.

Вимоги щодо управління кредиторською заборгованістю повинні визначатися правомірністю облікового відображення фінансових операцій на та процедур на державному і локальному (внутрішньому) рівні підприємства. Така взаємодія рівнів нормативного регулювання формує основу для створення ефективної схеми управління кредиторською заборгованістю, яка охоплює різні аспекти, забезпечуючи відповідність нормативам та ефективність управлінських процесів. Взаємодія рівнів нормативного регулювання кредиторської заборгованості наведено на рисунку 1.8.

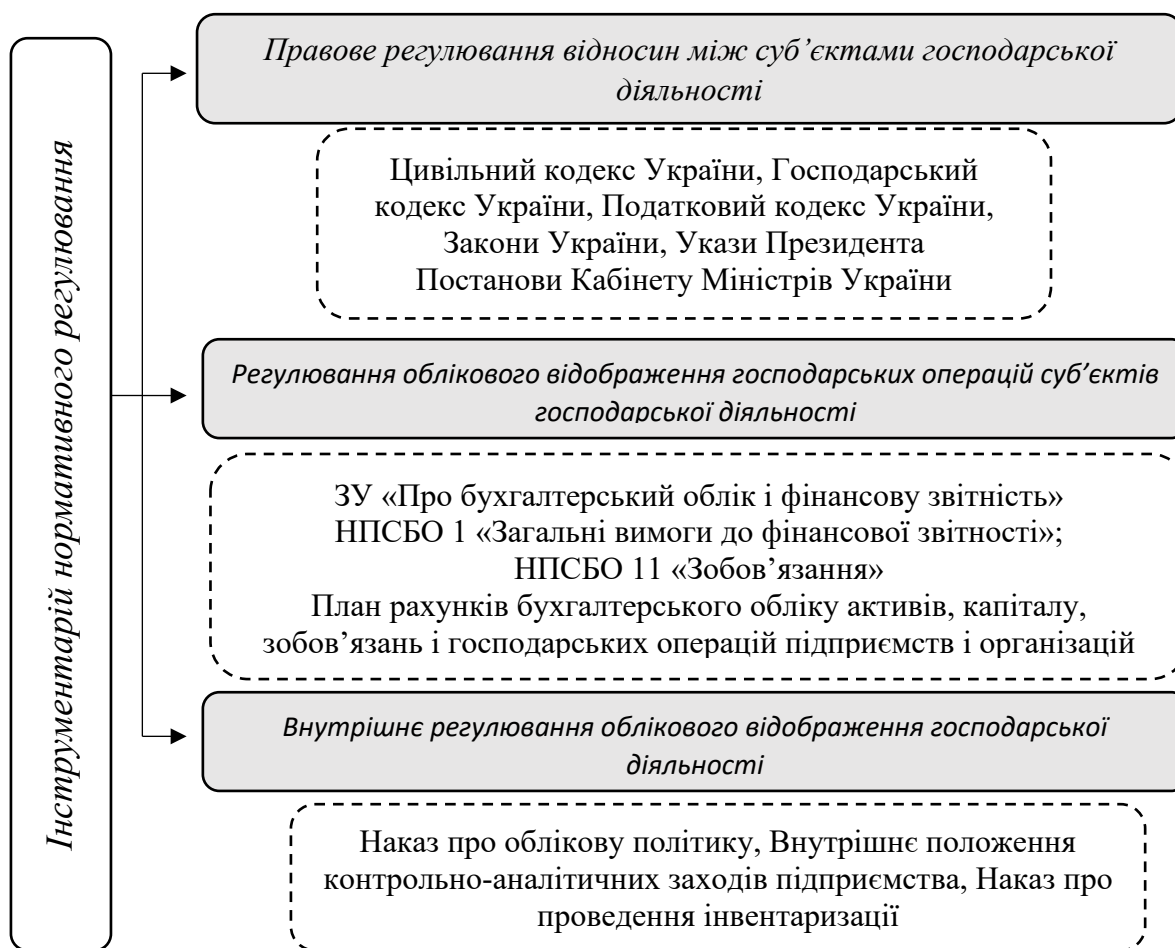

Рис.1.8. Інструментарій нормативного регулювання кредиторської заборгованості

Отже, підприємство має можливість приймати власні рішення, на підставі внутрішнього положення про контрольно-аналітичні заходи та Наказі про облікову політику. Це дозволяє адаптувати підходи до аналітичного забезпечення до конкретних особливостей підприємства та вимог законодавства. Окрема відповідальність за вибір і застосування аналітичних методик лежить на керівництві, що сприяє гнучкості та ефективності в управлінні підприємством. Тому, на нашу думку, відсутність жорстких обмежень у законодавстві надає підприємствам можливість визначити оптимальний шлях для забезпечення аналітичної підтримки своєї діяльності.

Висновки до розділу 1.

1. Виходячи із досліджень нормативної і наукової літератури щодо сутності кредиторської заборгованості, встановлено, що відсутнє єдине трактування даного поняття. Дана форма заборгованості може розглядатися як зобов'язання підприємства, тимчасове залучення коштів або добровільна згода на відмову від певної частини ресурсів у майбутньому.

2. Встановлено, що рівень кредиторської заборгованості має прямий вплив на платоспроможність підприємства. Високий рівень кредиторської заборгованості може створювати тиск на фінансові ресурси підприємства та ускладнювати вчасні виплати кредиторам, тому, оптимізація її рівня сприятиме підвищенню фінансово-економічної безпеки підприємства.

3. Досліджено класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості і визначено, що для пошуку шляхів удосконалення управління кредиторською заборгованістю, оптимальною вважається класифікація за об'єктом та суб'єктами відносин, причинами виникнення, місцем виникнення, термінами погашення, виконанням умов договору та ймовірністю повернення заборгованості. Розгляд інформації про умовну заборгованість є доцільним для бюджетування грошових потоків та розробки детального платіжного графіку, сприяючи ефективному управлінню фінансовими ресурсами підприємства, що є важливою складовою системи економічної безпеки.

4. Нормативно-правові вимоги до обліково-аналітичного забезпечення є важливим елементом управління кредиторською заборгованістю. На внутрішньому рівні, підприємство має можливість вибору оптимальних інструментів та методів для управління і аналітичного забезпечення процесів діяльності, шляхом встановлення відповідних правил і положень у внутрішніх документах, чим дозволяє регулювати облікове відображення операцій і управляти кредиторською заборгованістю на локальному рівні.

РОЗДІЛ 2. АСПЕКТИ ПРАКТИЧНОГО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

2.1. Аналіз показників ефективності та функціонування «ТОВ «Ресурс-2013»

Товариство з обмеженою відповідальністю "Ресурс-2013" було створено у 2013 році і успішно функціонує протягом 13 років. Господарство зареєстровано в ЄДРПОУ та здійснює такі види діяльності як вирощування зернових, бобових і олійних культур. Крім того, компанія займається допоміжною діяльністю у рослинництві та надає послуги з переобладнання сільськогосподарської техніки.

Діяльність ТОВ "Ресурс-2013с" ведеться з 30.12.2013 в Петропавлівському районі, Дніпропетровської області, під керівництвом голови компанії, Ємельянова Олексій Леонтійовича, який відповідає за функціонування підприємства та його фінансовий стан, включаючи контроль за фінансово-економічною безпекою. Свою діяльність господарство здійснює додержуючись вимог чинного законодавства. До активної участі в діяльності компанії, під час проведення сезонних робіт, залучаються наймані фізичні особи на умовах цивільно-правових відносин, які документально оформлюються бухгалтером господарства.

Важливим початковим етапом процесу управління економічними й фінансовими об'єктами є аналіз, який дозволить вчасно оцінити поточний стан підприємства, виявити недоліки управління та резерви його розвитку, а також забезпечити необхідною інформацією для обґрунтованих управлінських рішень.

В першу чергу проаналізуємо і зробимо оцінку показників майнового стану господарства. Для розрахунків використовуємо «Звіт про фінансовий стан» «ТОВ «Ресурс-2013».

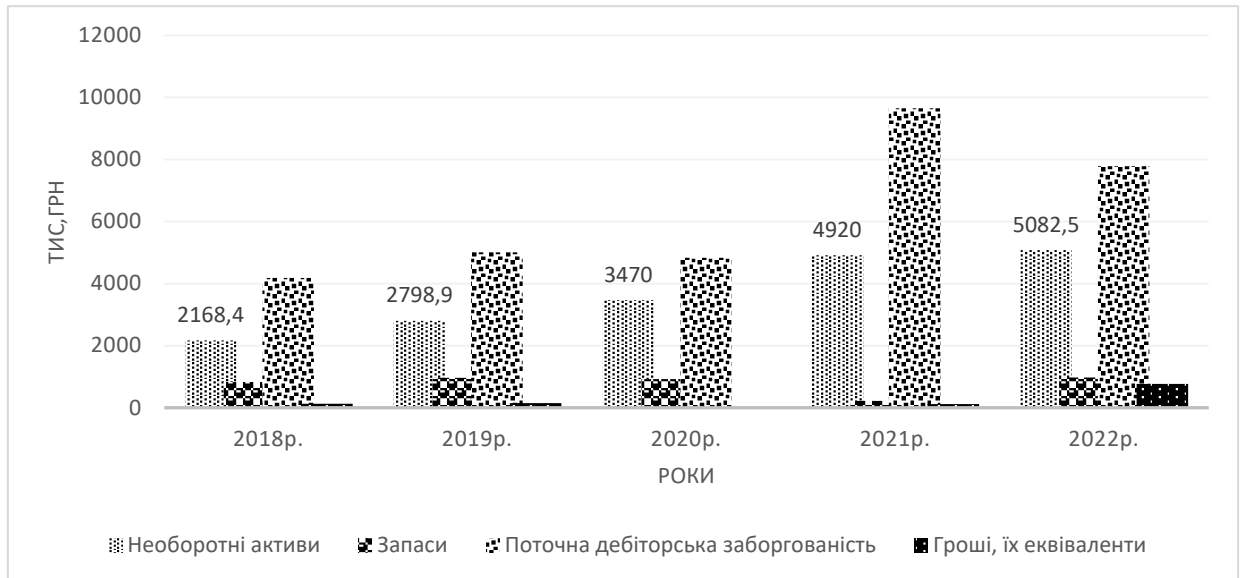

Рис. 2.1. Оцінка показників структури «Звіту про фінансовий стан» «ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Аналізуючи показники майнового стану господарства, можна відслідковувати, що за період дослідження вартість майна збільшилась практично в двічі, з 7330 тис. грн. в 2018 році до 14628 тис. грн. в 2022 році. Дані зміни відбулися в першу чергу за рахунок придбання основних засобів підприємством для потреб виробництва. Також збільшився показник оцінки запасів на 84,9%, з 2018 по 2022 рр. відповідно з 827 тис. грн. до 980 тис. грн.

Такі зміни відбулися у зв'язку із збільшенням вартості придбання сировини і матеріалів, а також витрат на їх доставку. Потрібно також відзначити зростання рівня поточної дебіторської заборгованості, показники коливаються з 4183 тис. грн. у 2018 році і зросли до 2022 року на 86,1 %, що становить 7784 тис. грн. Такі зміни пов'язані з різними факторами зовнішнього середовища, а також значним обсягом надання послуг придбаними основними засобами іншим суб'єктам господарювання і не

можливістю своєчасного розрахунку. Також, збільшення суми валюти балансу характеризують сталу роботу підприємства.

При аналізі показників структури майнового стану підприємства, значну роль відіграє оцінка джерел утворення майна ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022рр. (Рис.2.2)

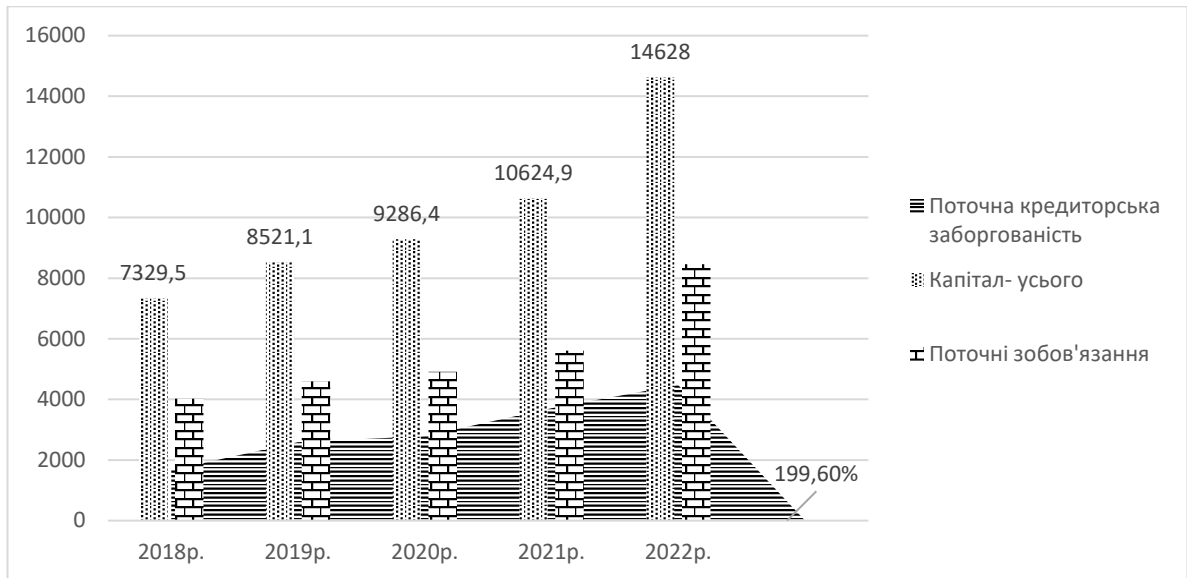

Рис.2.2. Аналіз джерел утворення майна ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Отримані розрахункові дані відображують збільшення загального капіталу підприємства з 7329,5 тис. грн. у 2018 році до 14628 тис.грн. у 2022 році, що свідчить про нарощування власного капіталу підприємства, зокрема за рахунок збільшення рівня кредиторської заборгованості, яка зросла за період дослідження з 1668,3 тис.грн. у 2018 році до 4474,9 у 2022 році, що пов'язане із закупівлею сировини, паливних матеріалів, створення інших виробничих резервів, а також із зобов'язаннями по оплаті співробітникам. Значну роль таких змін відіграє загальнодержавна ситуація, пов'язана з нестабільним коливанням національної валюти, високі відсоткові ставки банківських послуг і інше.

Для відслідковування технічного рівня основних засобів, а також визначення оптимального співвідношення використання майна та обладнання, провели аналіз показників коефіцієнтів зношення і придатності основних засобів підприємства Рис. 2.3.

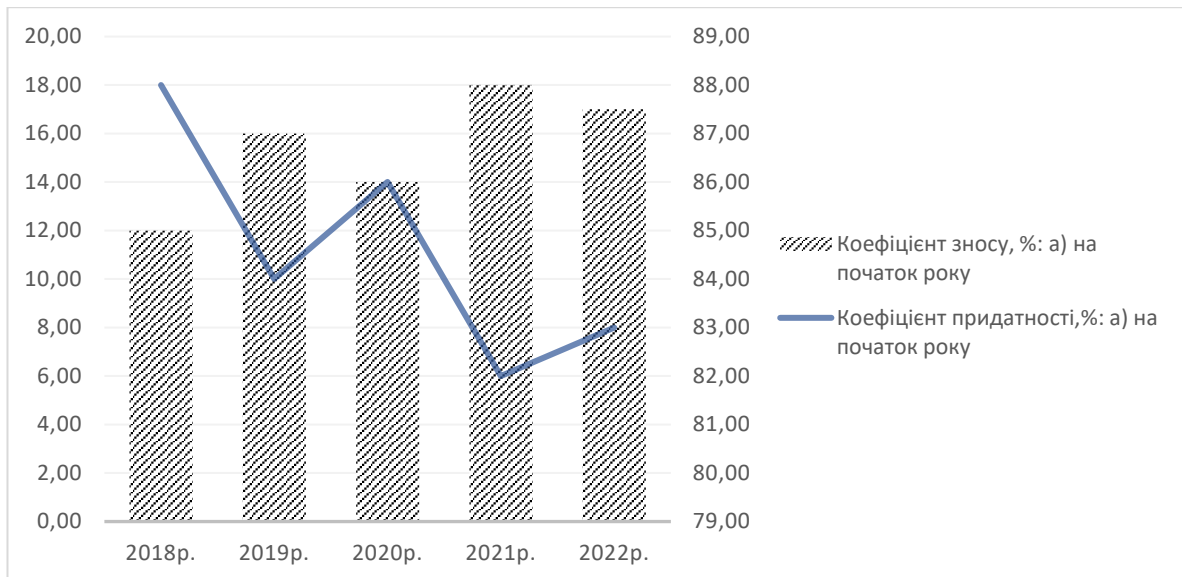

Рис. 2.3. Аналіз показників функціонального стану основних засобів ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Протягом періоду дослідження відбулося збільшення частини зношених основних засобів, яку було списано на витрати протягом попередніх періодів, про що свідчать отримані розрахункові показники, тобто показник вказує на погіршення стану основних засобів господарства.

Коефіцієнт придатності ТОВ "Ресурс-2013" відображує частину основних засобів, яка придатна до експлуатації, тобто вартість якої не була амортизована ті не включена до витрат підприємства. Отриманий показник поступово зменшується, що вказує на погіршення стану основних засобів.

Платоспроможність підприємства залежить від його діяльності, включаючи показники обсягу доходів від реалізації, витрат і чистого прибутку. В додатку Б представлена динаміка показників результатів діяльності ТОВ "Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Показники платоспроможності ТОВ "Ресурс-2013» вказують на збільшення отриманого доходу від реалізації товарів і послуг на 53,46% , при цьому відслідковується і суттєве збільшення собівартості виробництва на 79,21%, що пов'язано із збільшенням вартості придбаної сировини, а також збільшенням логістичних витрат на її придбання.

З іншого боку, спостерігаємо зниження показника валового прибутку на 48,67%. Зменшився і показник чистого прибутку підприємства на 48,68%, на що вплинули негативні зміни економічного і політичного характеру, зокрема військові дії в країні. Динаміку змін чистого доходу і операційних витрат ТОВ «Ресурс-2013» наведено на рисунку 2.4.

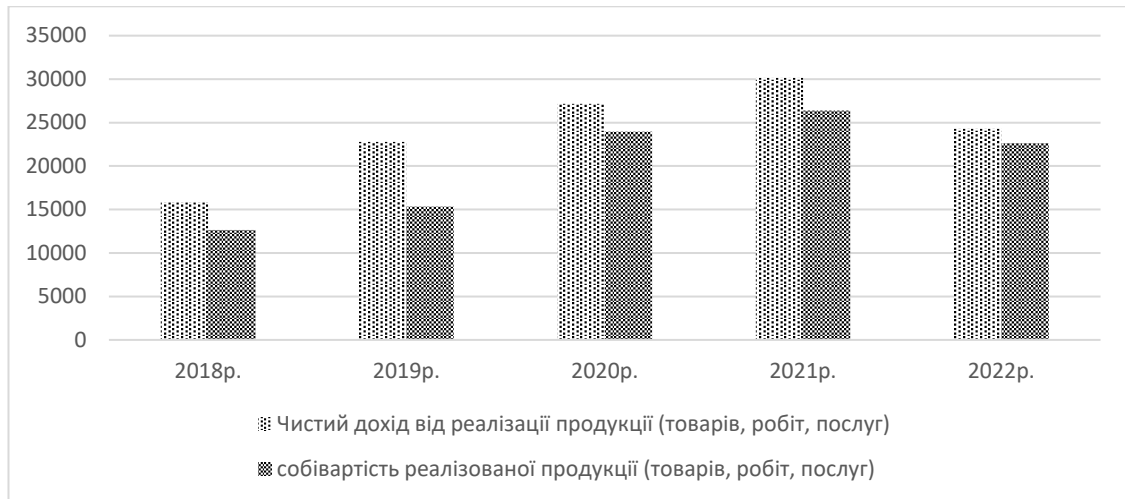

Рис. 2.4. Динаміка змін чистого доходу від реалізації продукції і операційних витрат ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Не менш значущим є дослідження показників фінансової стійкості підприємства наведеного в додатку Б. Зокрема, аналіз коефіцієнта автономії ТОВ «Ресурс-2013» свідчить про незначне коливання показників власного капіталу з 0,45 у 2028 році до 0,42 у 2022 році, тобто підприємство володіє достатньою кількістю власного капіталу (при оптимальному значенні 0,5) і є незалежним від позикових джерел для забезпечення своєї діяльності (рис.2.5).

Однак, при порівнянні коефіцієнта забезпечення оборотних коштів власними коштами відслідковуємо суттєве зниження показника у 2022 році, що свідчить про неспроможність підприємства в даний час забезпечити свою діяльність без залучення коштів.

Оцінку платоспроможності ТОВ «Ресурс-2013» було проведено за даними фінансової звітності. Отримані показники коефіцієнта поточної ліквідності характеризують співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань.

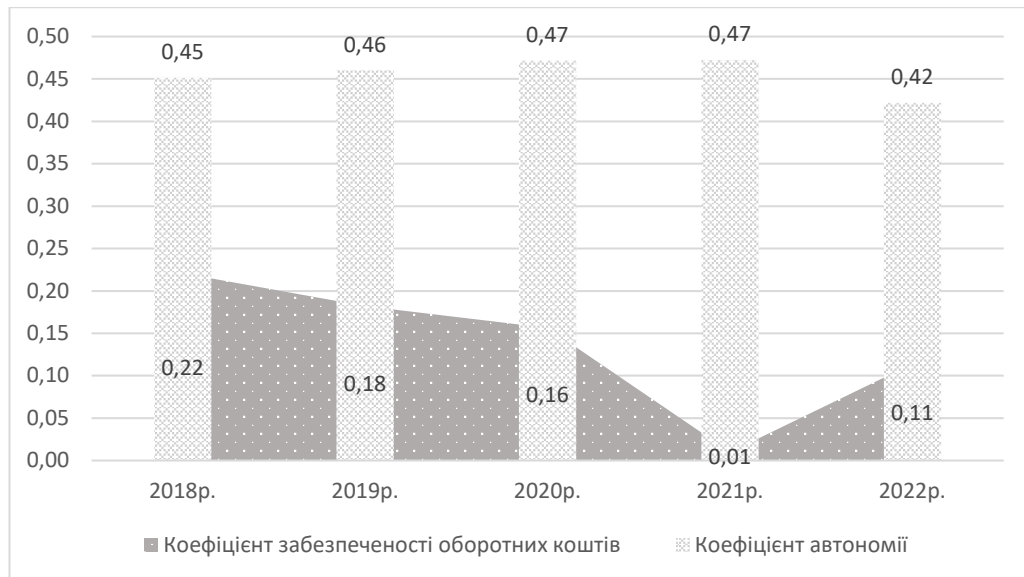

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнту автономії та коефіцієнта забезпеченості оборотних коштів ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Оптимальним є значення коефіцієнта ≥ 2 . Отримані нами показники свідчать про низький стан рівня платоспроможності ТОВ «Ресурс-2013», оскільки оборотних активів недостатньо для покриття поточних зобов'язань підприємства.

Визначено і проаналізовано показники зміни ліквідності за допомогою аналітичного вирівнювання, що зображено на рисунку 2.6

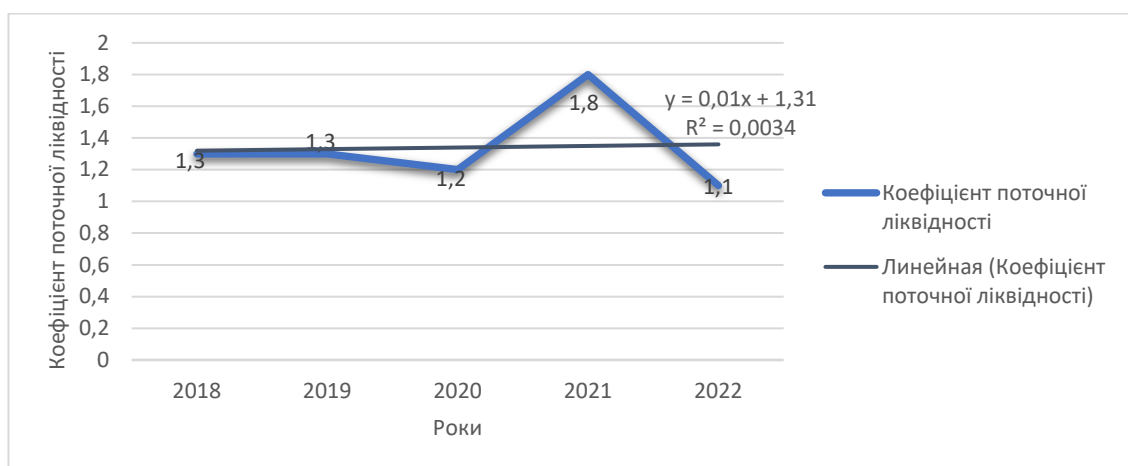

Рис. 2.6. Аналітичне вирівнювання коефіцієнта поточної ліквідності ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

Останнім етапом аналізу фінансової стану підприємства є вивчення показників його ділової активності. Характеристика і схематичне зображення розрахованих показників наведено на рисунку 2.7.

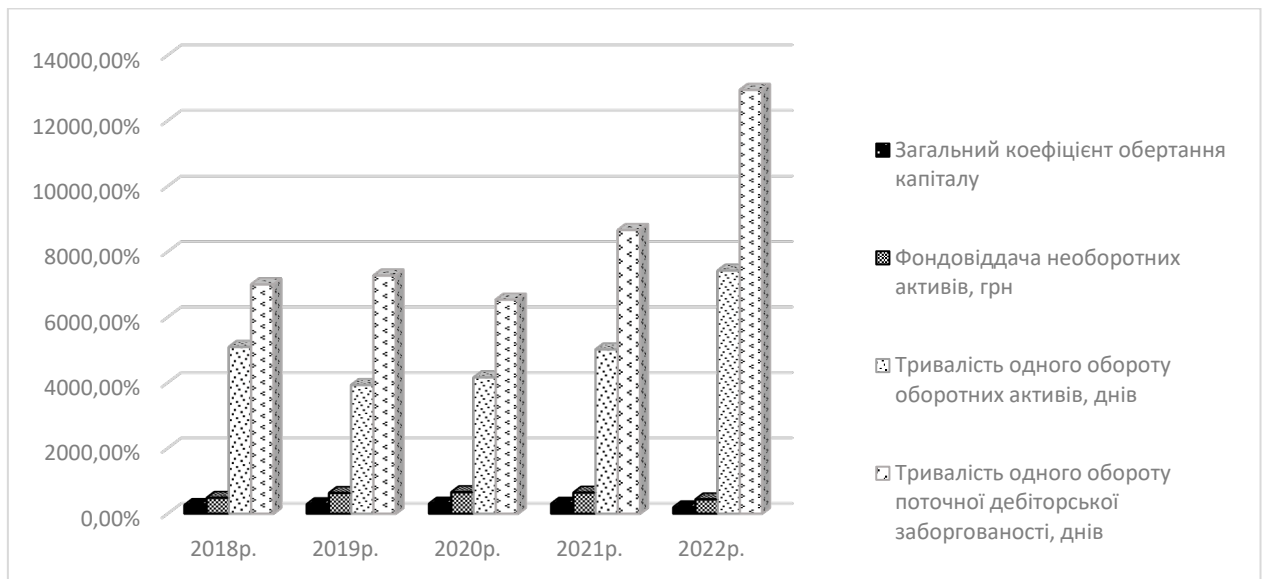

Рис.2.7. Динаміка основних показників ділової активності ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022 рр.

В цілому, розраховані показники свідчать про певні проблеми у сфері фінансової діяльності підприємства. Зокрема, значні збільшення тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості з 2018р по 2022р, свідчать про наявність частих затримок по платежах та значний обсяг придбаних товарів і послуг з відстроченою оплатою. Це вимагає уважного аналізу та можливих коригуючих заходів для поліпшення фінансової ефективності та стабільності підприємства.

2.2. Організаційні аспекти формування фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013» та оцінка окремих її складових

У зв'язку з галузевими особливостями сільського господарства та можливими небезпеками в процесі діяльності (інфляція, військові дії, блокування каналів реалізації зернових і олійних культур), суб'єкти

підприємництва потребують ретельного та комплексного підходу до управління фінансовими ресурсами та забезпечення економічної безпеки, основними показниками якого є облікові і аналітичні дані господарства.

Діяльність ТОВ «Ресурс-2013» провадить відповідно до вимог чинного законодавства. Внутрішнім нормативним документом виступає розроблений наказ про облікову політику підприємства, в якому зазначаються основні внутрішні положення, функціональні обов'язки, методики ведення обліку, інше. Облік ведеться головним бухгалтером за допомогою автоматизованої програми «1С-Бухгалтерія». Податкові декларації та форми статистичної звітності передаються до відповідних контролюючих органів через електронний кабінет платника податків з використанням електронного цифрового підпису згенерованого в КБ «Приватбанк». Окремого відділу економічної безпеки на підприємстві не створено. Всі функції по забезпеченню безпеки і контролю за здійсненням діяльності на підприємстві покладено на керівника і головного бухгалтера.

Свою діяльність ТОВ «Ресурс-2013» провадить достатньо ефективно, відслідковується систематичне отримання прибутку підприємством. Однак, протягом періоду дослідження значно збільшилися показники поточної кредиторської заборгованості, що може негативно вплинути на подальшу ефективність і фінансову складову суб'єкта дослідження. Тому, виникає необхідність проведення детального аналізу і оцінки основних складових фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013».

Оцінку фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013» проводимо поетапно розпочинаючи з його фінансової складової. Для розрахунку використовуємо дані форми 1 «Звіту про фінансовий стан» і форми 2 «Звіту про фінансові результати».

1. Розрахунок оцінки фінансової безпеки:

$$E_e = BK - A_1 \quad (2.1)$$

$$\pm E_c = E_e - Z \quad (2.2)$$

де, $\pm E_c$ – власні оборотні ресурси для покриття витрат;

ВК – власний капітал;

A1 – вартість необоротних активів;

Z - вартість величини запасів.

Розраховані показники за даними звітності ТОВ «Ресурс-2013» у 2022 році складають:

$$E_c = 2225 - 5082,5 = -2857,5$$

$$\pm E_c = -2857,5 - 980 = -3837,5$$

5. $\pm E_T$ – сума власних оборотних коштів і залучених фінансових ресурсів (K):

$$\pm E_T = (E_c + K) - Z \quad (2.3)$$

де, K – довгострокові банківські кредити

Розраховані показники:

$$\pm E_T = ((-3837,5 + 0) - 980) = -4817,5$$

6. $\pm E_H$ – сума власних оборотних коштів і банківських позик (K_T):

$$\pm E_H = (E_c + K_T + K) - Z \quad (2.4)$$

де, K_T - короткострокові кредити банків

$$\pm E_H = (-3837,5 + 3018,3 + 0) - 980 = -1799,2$$

Отримані дані результату фінансової складової свідчать про значну кількість залучених короткострокових кредитів, що дає підстави присвоїти йому абсолютне значення 1, що вказує на кризовий рівень показника : $\pm E_c - 3837,5 < 0$, $\pm E_T (-4817,5) < 0$, $\pm E_H (-1799,2) < 0$.

2. Розрахунок оцінки кадрової безпеки:

коефіцієнту плинності кадрів (k_{Π}):

$$k_{\Pi} = \frac{\sum Ч_3}{O}, \quad (2.5)$$

де, $Ч_3$ – кількість працівників звільнених за період розрахунку;

O - загальна кількість працівників підприємства за період розрахунку;

$k_{\Pi} = 1/8 = 0,12$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 2 (незадовільний рівень безпеки).

коефіцієнт фізичного старіння працівників підприємства (K_B):

$$k_B = \frac{O_B}{O}, \quad (2.6)$$

де, O_B – кількість фізично старих працівників;

$k_B = 2/8=0,28$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 3 (задовільний рівень безпеки).

фондоозброєність працівників (Φ_o):

$$\Phi_o = \frac{O_3}{O}, \quad (2.7)$$

$\Phi_o = 5082,5/8=635,3$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 4 (абсолютний рівень безпеки).

фондоозброєність кадрового складу підприємства невиробничими фондами (Φ_{HO}):

$$\Phi_{HO} = \frac{O_{3HB}}{O}, \quad (2.8)$$

$\Phi_{HO} = 5082,5/0= 0$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 1 (критичний рівень безпеки).

Інтегральний показник кадрової безпеки (із застосуванням вагових коефіцієнтів):

$$K_G = 0,25 * K_{II} + 0,2 * K_B + 0,35 * \Phi_o + 0,2 * \Phi_{HO} \quad (2.9)$$

Отриманий результат інтегрального показника за даними ТОВ «Ресурс-2013»:

$$K_G = 0,25 * 2 + 0,2 * 3 + 0,35 * 4 + 0,2 * 1 = 2,7$$

3. Розрахунок оцінки інтелектуально – технологічної безпеки здійснюємо за формулою:

$$k_{IT} = 0,5 * k_{KB} + 0,25 * k_{IO} + 0,25 * k_{DV} \quad (2.10)$$

де, k_{KB} - кваліфікація працівників господарства;

k_{IO} – інтелектоозброєність працівників господарства;

k_D - коефіцієнт доходності інтелектуальної власності господарства.

коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства ($K_{кв}$):

$$k_{кв} = \frac{\sum_{i=1}^n y}{O}, \quad (2.11)$$

де, $\sum_{i=1}^n y$ – кількість штатних працівників, що мають вищу освіту;

O - загальна кількість штатних працівників;

$k_{кв} = 6/8 = 0,75$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 4 (абсолютний рівень безпеки).

$k_{\partial} = 0$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 1 критичний рівень безпеки).

При розрахунку використали такі вагові коефіцієнти: $K_{кв} - 0,5$, $K_{іо} - 0,25$, $K_{д} - 0,25$

Отримали наступний результат інтелектуальної безпеки в ТОВ «Ресурс-2013»: $k_{кв} = 0,75$; $k_{іо} = 1$; $k_{д} = 0$.

$$k_{іт} = 0,5 * 4 + 0,25 * 1 + 0,25 * 0 = 2$$

4. Розрахунок оцінки інформаційної безпеки:

- коефіцієнт повноти інформації ($K_{п}$):

$$K_{п} = K_{з} / K_{гр} = 0,78 \quad (2.12)$$

- коефіцієнт точності інформації ($K_{т}$):

$$K_{т} = K_{р} / K_{з} = 0,82 \quad (2.13)$$

- коефіцієнт суперечності інформації ($K_{с}$):

$$K_{с} = K_{нс} / K_{нср} = 0,69 \quad (2.14)$$

Отримали наступний результат інформаційної безпеки ТОВ «Ресурс-2013»

$$K_{іб} = K_{п} \times K_{с} \times K_{т} \quad (2.15)$$

$K_{іб} = 0,78 * 0,82 * 0,69 = 0,441$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 2 (середній рівень безпеки).

5. Розрахунок оцінки правової безпеки проводимо за формулою:

$$k_{кпб} = 0,25 * k_{с.ар} + 0,25 * k_{вю} + 0,25 * k_{ш} + k_{в.юр} \quad (2.16)$$

Де, $k_{c.ap}$ – питома вага судових справ в загальній сумі договорів;

$k_{в.ю}$ - питома вага виграних позовів в загальній сумі судових справ господарства;

$k_{ш}$ - питома вага штрафних санкцій в загальній вартості кредиторської заборгованості господарства;

$k_{в.юр}$ – питома вага юридичних витрат до загальної суми витрат господарства.

Застосували вагові коефіцієнти і отримали наступні результати для ТОВ «Ресурс-2013»:

$k_{c.ap} = 2/148 = 0,01$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 3 (абсолютний рівень безпеки).

$k_{в.ю} = 2/2 = 1$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 3 (абсолютний рівень безпеки).

$k_{ш} = 12,7/8456,2 = 0,001$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 3 (абсолютний рівень безпеки).

$k_{в.юр} = 168/22636 = 0,01$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 1 (критичний рівень безпеки).

$$k_{кпб} = 0,25*3 + 0,25*3 + 0,25*3 + 0,25*1 = 2,5$$

6. Розрахунок оцінки екологічної безпеки підприємства. Отримали результати:

коефіцієнт безпечності продукції ($k_{бп}$):

$$k_{бп} = П_c / П_з , \quad (2.17)$$

Де, $П_c$ – виручка від реалізації сертифікованої продукції, грн.;

$П_з$ – загальна виручка від реалізації продукції, грн.

коефіцієнт захисту середовища ($K_{зах}$):

$$K_{зах} = V_{ек.м} / V_з , \quad (2.18)$$

де, $V_{ек.м}$ – витрати на екологію

$V_з$ – загальна сума витрат підприємства, грн.

Отриманий результат ТОВ «Ресурс-2013» відповідає умовному значенню 1 (критичний рівень безпеки).

7. Розрахунок оцінки силової безпеки підприємства:

$$k_c = 0,5 * k_{в.ох} + 0,5 * k_{сб}, \quad (2.19)$$

де, $k_{в.ох}$ – витрати на охорону в загальній кількості витрат господарства;

$k_{сб}$ - показник забезпеченості працівників службою охорони.

Отримали наступний результат силової безпеки ТОВ «Ресурс-2013»:

$k_{в.ох} = 0,16$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 2 (середній рівень безпеки).

$k_{сб} = 0,12$ - отриманий результат відповідає умовному значенню 2 (середній рівень безпеки).

$$k_c = 0,5 * 2 + 0,5 * 2 = 2$$

Показники рівня фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013» враховують відносну оцінку кожної складової її безпеки (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Показники нормативного і фактичного рівнів фінансово-економічної безпеки ТОВ «Ресурс-2013»

Назва складової ЕБ	Нормативний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка
Фінансова	5	1	20,00
Інформаційна	3	2	66,6
Інтелектуально-технологічна	4	2	50,00
Кадрова	4	2,7	67,50
Правова	3	2,5	83,3
Екологічна	2	1	50,00
Силова	3	2	66,6

Сформуємо результати порівняння фактичного рівня складових безпеки з їх нормативним значенням у вигляді діаграми (рис. 2.8).

Рис.2.8. Фактичний рівень складових ФЕБ ТОВ «Ресурс-2013»

Дані таблиці відображують показники відносної оцінки складових безпеки підприємства при порівнянні фактичного їх рівня з нормативним значенням. Як видно з отриманих даних, жодна складова не відповідає нормативному значенню. На достатньому рівні знаходяться показники силової, кадрової, інформаційної, екологічної складової, їх нормативні значення знаходяться на задовільному рівні. Вважаємо доцільним проведення більш глибокого дослідження фінансової складової безпеки ТОВ «Ресурс-2013», фактичні показники якої є критично меншими за нормативне значення показника.

2.3. Інформаційне забезпечення формування показників кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013»

Управління кредиторською заборгованістю виступає важливим напрямком дослідження, оскільки її показники суттєво впливають на формування стійкої системи фінансово-економічної безпеки господарства. Надмірні обсяги кредиторської заборгованості суттєво впливають на рівень ліквідності і платоспроможності господарства, що створює додаткові ризики і

може спричинити порушення фінансової стабільності і ефективності управління економічною системою господарства.

Основною інформаційною базою, що використовується ТОВ «Ресурс-2013» в процесі прийняття рішень керівництвом господарства є систематизовані обліково-аналітичні дані, які формуються бухгалтером. Відповідним чином оформленні облікові дані в подальшому використовуються при проведенні аналізу та плануванні діяльності підприємства. В процесі формування облікових документів, бухгалтер дотримується вимог інформаційно-правової бази та розроблених внутрішніх документів господарства.

Для ведення обліку, бухгалтер підприємства використовує автоматизовану програму «1С Бухгалтерія», яка допомагає здійснювати облік розрахунків в розрізі кожного контрагента, а розрахунки за виплатами з працівниками в розрізі кожного окремого працівника.

Документальне оформлення, порядок взаємодії і форми розрахунків з контрагентами зазначаються в договорах, в розрізі кожного контрагента. З кожним контрагентом укладається договір, в якому важливо зазначити основні питання взаємовідносин, а саме, предмет договору, вартість умови і терміни оплати, обов'язки сторін договору та форсмажорні випадки. Також, при складанні договорів, важливо враховувати вимоги чинного податкового законодавства, адже це є підґрунтям правильно визначеної і сплаченої суми податків.

Здійснення розрахункових операцій підтверджуються в обліку первинними документами, такими як товаро-транспортні накладні, видаткові і податкові накладні, рахунки фактури, акти виконаних робіт або договори підряду. Деякі розрахунки з постачальниками відбуваються на умовах передоплати, що також відображується в обліку. Заборгованість підприємства перед найманими працівниками відображується в стандартних формах первинних документів. В залежності від форми оплати, факти проведення розрахунків відображуються в банківських виписках, які створюються на

підставі платіжних доручень в розрізі кожного контрагента або в первинних касових документах, якщо розрахунки здійснювалися готівкою.

Після формування первинних документів відбувається узагальнення інформації про наявність і погашення кредиторської заборгованості. В ТОВ «Ресурс-2013» використовуються наступні рахунки синтетичного обліку (рис.2.9):

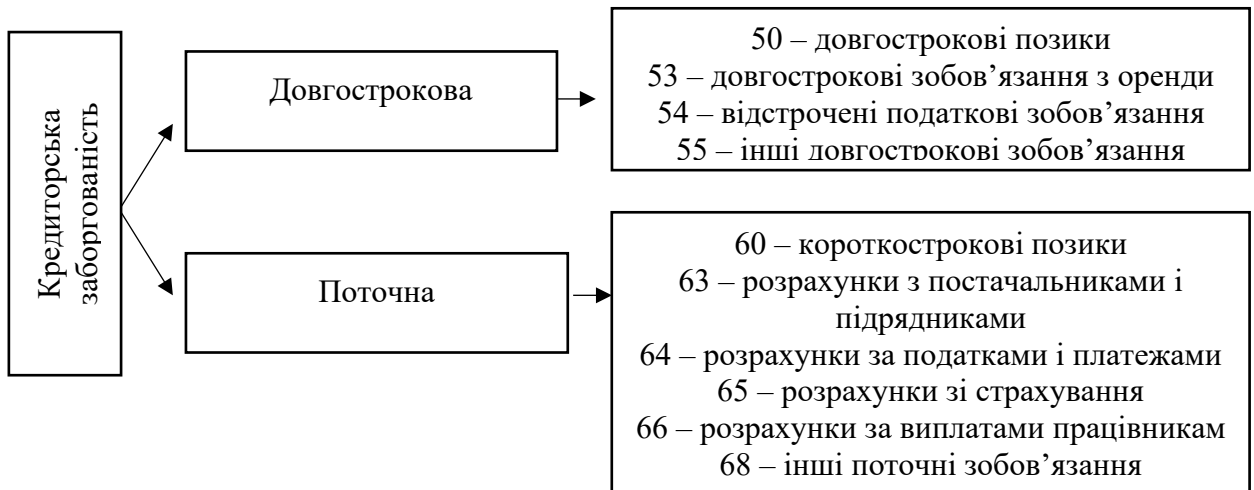

Рис. 2.9. Рахунки для обліку кредиторської заборгованості
ТОВ «Ресурс-2013»

Після узагальнення інформації щодо наявності і погашення кредиторської заборгованості, бухгалтер формує фінансову звітність, дані якої необхідні для здійснення подальшого аналізу, порівняння і прогнозування виробничої діяльності. В фінансовій звітності, показники кредиторської заборгованості відображуються в другому і третьому розділі пасиву балансу і використовується при розрахунках рівня платоспроможності і ліквідності господарства.

Як зазначає О.Б. Чорненька: «Обліково-аналітичне забезпечення управління заборгованістю підприємства за своєю суттю є системою збору, формування облікової інформації та її обробки за допомогою економічного аналізу» [45]., а також доповнює, що дана система здійснюється з метою: «Уникнення небажаних фінансових ризиків та приведення обсягів

заборгованості до прийнятних рівнів, які не чинитимуть негативного впливу на фінансово-майновий стан та подальший розвиток підприємства» [45].

Ми підтримуємо цю точку зору. При цьому вважаємо, що для ефективного управління кредиторською заборгованістю важливе значення має створення системи інформаційного забезпечення кредиторської заборгованості, в якій можна поєднати компоненти, які організовані за певними принципами, ефективність яких підтверджується виконанням певних вимог (рис.2.10).

Рис. 2.10. Система інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства ТОВ «Ресурс-2013»

Представлена на рисунку 2.10. система управління кредиторською заборгованістю являє собою поділ системи на дві складові: забезпечувальну та функціональну, що дозволяє забезпечити необхідний та якісний потік інформації для прийняття управлінських рішень.

Функціональна складова включає облікову, аналітичну та контрольну підсистеми, які надають інформацію для здійснення аналізу фінансового стану підприємства, виявлення фінансових ризиків та ефективного контролю за ними. Для забезпечення якості системи обліково-аналітичного забезпечення важливо дотримуватися відповідних нормативних вимог, внутрішніх положень підприємства та реалізувати ряд принципів, таких як функціональність, системність, постійність, ефективність та комплексність.

Висновки до розділу 2.

1. Товариство з обмеженою відповідальністю "Ресурс-2013" було створено у 2013 році і успішно функціонує протягом 13 років. під керівництвом Ємельянова Олексія Леонтійовича. Господарство зареєстровано в ЄДРПОУ та займається вирощуванням зернових, бобових і олійних культур. Крім того, компанія займається допоміжною діяльністю у рослинництві та надає послуги з переобладнання сільськогосподарської техніки. До активної участі в діяльності компанії, під час проведення сезонних робіт, залучаються наймані фізичні особи на умовах цивільно-правових відносин, які документально оформлюються бухгалтером господарства.

2. Розраховані показники функціонування ТОВ "Ресурс-2013" свідчать про певні проблеми у сфері фінансової діяльності підприємства. Зокрема, виявлено збільшення отриманих господарством банківських позик і збільшення заборгованості перед постачальниками. Значні збільшення тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості з 2018р по 2022р, свідчать про затримання платежів та значний обсяг придбаних товарів

і послуг з відстроченою оплатою, що може негативно відобразитися на фінансово-економічному стані об'єкта дослідження. При порівнянні фактичного рівня складових безпеки підприємства з нормативним значенням спостерігаємо достатній рівень показників кадрової, інформаційної, силової, екологічної складової, їх нормативні значення знаходяться на задовільному рівні. Вважаємо доцільним проведення більш глибокого дослідження фінансової складової безпеки ТОВ «Ресурс-2013», фактичні показники якої є критично меншими за нормативне значення.

3. Основою для управління кредиторською заборгованістю є систематизовані обліково-аналітичні дані ТОВ "Ресурс-2013". Для ведення обліку, господарством використовується програмне забезпечення "1С Бухгалтерія", що дозволяє вести облік розрахунків окремо по кожному клієнту або працівнику. Документальне оформлення взаємодії з контрагентами зазначаються в договорах, в розрізі кожного контрагента з яким укладається договір, із зазначенням основних аспектів взаємовідносин, визначенням предмету договору, умов і термінів оплати, обов'язків сторін договору та форсмажорні випадки.

4. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю є доцільним формування системи управління кредиторською заборгованістю в розрізі двох складових: забезпечувальної та функціональної, що дозволить забезпечити необхідний та якісний потік інформації і вчасно реагувати на потенційні проблеми у фінансово-економічній безпеці підприємства.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ТОВ РЕСУРС-2013»

3.1. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю

Аналітичне забезпечення виступає важливим інструментом для побудови ефективної системи управління кредиторською заборгованістю підприємства, оскільки, за допомогою аналітичних інструментів є можливість вчасно виявляти та аналізувати ризики, пов'язані з затримками платежів, а також оптимізувати стратегії управління кредиторською заборгованістю з метою підтримки фінансової стабільності та забезпечення платоспроможності підприємства.

Оскільки, показники кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013» займають значну частку в структурі джерел фінансування і суттєво впливають на його платоспроможність, важливо проаналізувати динаміку і структуру кредиторської заборгованості досліджуваного господарства. Динаміка кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013» за період з 2018р. по 2022р. зображено на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. Динаміка рівня кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013» з 2018р. по 2022р.

Позитивним аспектом діяльності протягом дослідженого періоду ТОВ «Ресурс-2013» є те, що господарство не мало довгострокових зобов'язань, проте, відзначається стрімке збільшення отриманих короткострокових банківських позик та зріст заборгованості по розрахунках з постачальниками.

На фінансовий стан підприємства також впливають показники періоду оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості, аналіз яких, доцільно проводити одночасно із визначенням їхнього співвідношення. Якщо рівень дебіторської заборгованості перевищує кредиторську, це сприяє підвищенню загальної ліквідності і свідчить про швидкий оборот кредиторської заборгованості. У випадку, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську, це може становити загрозу фінансово-економічній безпеці суб'єкта господарювання. Співвідношення показників дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013» наведено на рисунку 3.2.

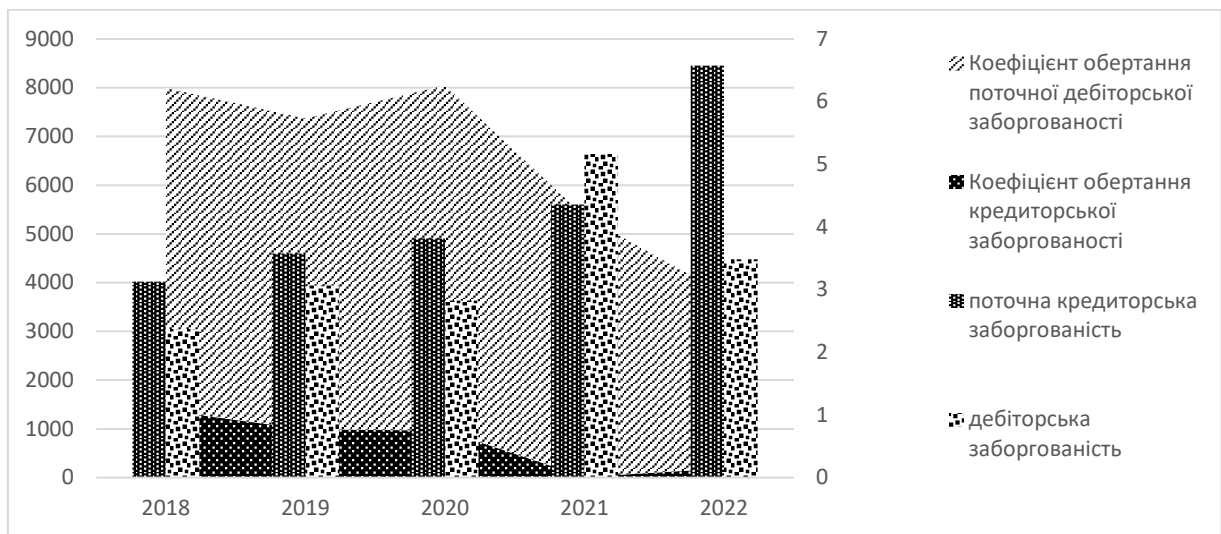

Рис. 3.2. Співвідношення показників дебіторської і кредиторської заборгованості ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022рр.

Проведений аналіз, як видно з рисунку 3.2., свідчить про значне перевищення суми кредиторської заборгованості, що вважається нераціональним, оскільки за нормативними показниками кредиторська заборгованість, не повинна перевищувати дебіторську більш ніж на 10%. Протягом періоду дослідження коефіцієнт оборотності дебіторської

заборгованості перевищує коефіцієнт оборотності кредиторської, що вказує на зниження платоспроможності досліджуваного господарства.

Необхідно зазначити, що розрахунки з різними суб'єктами підприємницької діяльності мають динамічний характер, тому вимагають постійного моніторингу та активного впливу з боку керівництва в рамках загальної системи управління підприємством і мають бути спрямовані на забезпечення ефективності, надійності та платоспроможності підприємства.

Тому, важливо визначити основні завдання управління при розрахунках з контрагентами (рис.3.3).

Рис.3.3. Завдання аналітичного забезпечення кредиторської заборгованості

Визначені завдання допоможуть забезпечити ефективне управління кредиторською заборгованістю господарства та підтримати його фінансову стабільність.

Результати ефективного аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю можуть включати наступне:

- систематичний моніторинг аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю перед кредиторами;
- розробка напрямків оптимізації умов розрахунків з кредиторами для зниження фінансових витрат і мінімізації ризиків;
- вчасне реагування на зміни в умовах договорів співпраці з кредиторами на зміни обсягів заборгованості;
- планування та реалізація заходів оптимізації кредиторської заборгованості;
- підтримка платоспроможності господарства через раціональне управління кредиторськими зобов'язаннями;
- вдосконалення процесів контролю та звітності з метою забезпечення прозорості та відповідності нормативним вимогам;
- активна комунікація з кредиторами для підтримки партнерських відносин та зменшення ризиків виникнення конфліктів.

Отже, аналітичне забезпечення є важливим інструментом системи управління. В контексті управління кредиторською заборгованістю воно стає ключовим елементом для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Шляхом систематичного аналізу, моніторингу та оптимізації взаємовідносин з кредиторами, підприємство може забезпечити свою платоспроможність, оптимізувати фінансові ресурси та знизити ризики настання фінансових криз. Аналітичні інструменти дозволяють розробляти стратегії оптимального управління кредиторською заборгованістю, підтримувати діалог з кредиторами та ефективно вирішувати фінансові виклики, що стоять перед підприємством.

3.2. Економетричне моделювання як інструмент управління кредиторською заборгованістю

Ефективне управління кредиторською заборгованістю відіграє важливу роль у забезпеченні оптимального використання господарством отриманих фінансових ресурсів, знижуючи ризик неспроможності та банкрутства.

Рівень кредиторської заборгованості безпосередньо має суттєвий вплив на стан фінансової складової економічної безпеки господарства, яка за нашими розрахунками, в ТОВ «Ресурс-2013» значно нижче від нормативних значень. Отже, вважаємо доцільним провести подальше дослідження, яке допоможе виявити причини відхилень і спрогнозувати ризики настання фінансової кризи в процесі розрахунків з кредиторами.

Одним із методів фінансового аналізу господарства є розрахунок показників і оцінка ймовірності настання банкрутства, застосування якого, надає можливість сучасним господарствам завчасно виявляти та попереджати можливі небезпеки, які в подальшому можуть негативно вплинути на стан фінансово-економічної безпеки господарства і привести його до банкрутства.

На думку Яблонської А.С., банкрутство виявляється: «У неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом» [49].

Схожу думку висловлює і колектив авторів, Жадан Т.А., Мелень О.В. та Якименко-Терещенко Н.В., які під банкрутством розуміють: «Неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив» [13].

Важливо розуміти, що банкрутство підприємства є складним процесом, що виникає внаслідок різноманітних ризик – факторів, що спричиняють його виникнення. Ризикові фактори банкрутства - це події, які можуть виникнути під час діяльності господарства та призвести до нездатності боржника виконати свої зобов'язання перед кредиторами. Виділяють зовнішні і

внутрішні фактори, які можуть впливати на стабільність підприємства та його здатність виконувати фінансові зобов'язання перед кредиторами.

До зовнішніх факторів, відносимо економічну кризу в країні і світі, постійні зміни в законодавстві, які є поза контролем підприємства і відносяться до екзогенних чинників, що впливають на нього.

До внутрішніх факторів, відносимо такі, як нераціональне управління ресурсами, недостатнє фінансове планування, значний рівень заборгованості підприємства, застаріла технологічна база, недостатність компетенції працівників, помилки при прийнятті рішень керівництвом і відносяться до ендогенних чинників, що можуть бути більш піддатливими контролю підприємства.

На сьогодні існують різні теорії і практики діагностики виявлення та попередження банкрутства, розглянуті як вітчизняними так і зарубіжними науковцями. Узагальнена класифікація методів діагностики наведено на рисунку 3.4.

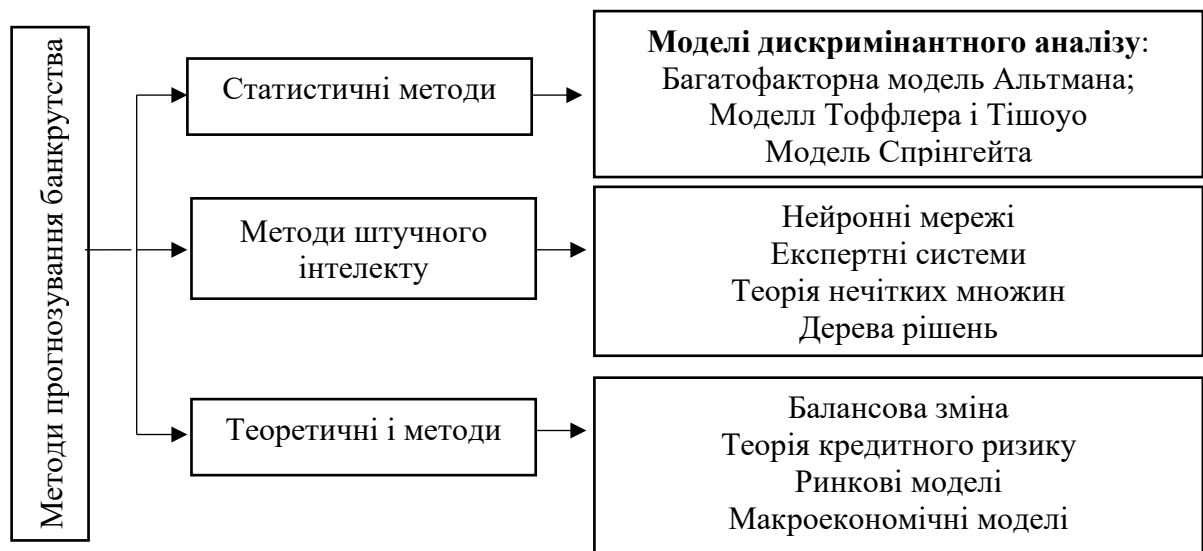

Рис.3.4. Методи прогнозування банкрутства

Найбільш дієвим і розповсюдженим інструментом системи раннього виявлення і запобігання банкрутства в господарствах є метод багатофакторного дискримінантного аналізу або метод MDA (Multiple - discriminant analysis - аналіз множинних дискримінант).

Для проведення дискримінантного аналізу використовують математично-статистичні методи, створюють функцію і обчислюють інтегральний показник. Такий підхід дозволяє виявити тенденції та закономірності, що властиві господарствам у різних стадіях їхнього розвитку і допомагає керівникам приймати обґрунтовані та виважені рішення щодо ризиків та фінансового управління.

При побудові моделі ймовірності настання банкрутства ТОВ «Ресурс-2013», будуть враховані основні показники, які впливають на ефективність управління кредиторською заборгованістю, а саме: рівень довгострокової і поточної заборгованості підприємства, показники ліквідності і платоспроможності, темпи зростання або зменшення заборгованості, відношення заборгованості до власних засобів, а також динаміку змін цих показників у часі.

Основними джерелами інформації для побудови моделі виступають дані фінансової звітності ТОВ «Ресурс-2013». Модель враховує формули розрахунків і систему розшифрування отриманих результатів до якої додано відповідну шкалу оцінювання, на підставі якої будуть сформовані висновки.

Z-Модель Альтмана має вигляд:

$$Z=1,2 \times X_1+1,4 \times X_2+3,3 \times X_3+0,6 \times X_4+0,998 \times X_5 \quad (3.1)$$

де, X_1 – власний капітал/ загальну суму активу балансу

X_2 – нерозподілений прибуток(збиток)/ загальну суму активу балансу

X_3 – фінансовий результат до оподаткування/ загальну суму активу балансу

X_4 – власний капітал/ поточні зобов'язання

X_5 – ЧД від реалізації продукції, послуг/ загальну суму активу балансу

Вважається, що точність модифікованої моделі Альтмана в прогнозуванні ймовірності настання банкрутства за один рік до його настання – 90,9%

Таблиця 3.1.

Модель Альтмана.
Розрахунок імовірності банкрутства підприємства

Показник	Формула – розрахунок за показниками Ф.1 і Ф.2	2020	2021	2022	Відхилення +/-
X1	$\frac{\text{Ф.1.р.}(1195-\text{Ф.1.р.}1695)}{\text{Ф.1.р.}1300}$	0,097	0,413	0,074	-0,023
X2	$\frac{\text{Ф.1.р.}1420}{\text{Ф.1.р.}1300}$	0,232	0,263	0,269	0,037
X3	$\frac{\text{Ф.2.р.}2290}{\text{Ф.1.р.}1300}$	0,152	0,169	0,076	-0,076
X4	$\frac{\text{Ф.1.р.}1495}{\text{Ф.1.р.}1695}$	0,892	0,895	0,729	-0,163
X5	$\frac{\text{Ф.2.р.}2000}{\text{Ф.1.р.}1300}$	2,923	2,836	1,659	-1,264
Z - модель	-	4,393	4,787	2,806	-1,587

Після проведених розрахунків отримали результати:

$$Z_{2020}=1,2 \times 0,097+1,4 \times 0,232+3,3 \times 0,152+0,6 \times 0,892+0,998 \times 2,923=4,393$$

$$Z_{2021}=1,2 \times 0,413+1,4 \times 0,263+3,3 \times 0,169+0,6 \times 0,895+0,998 \times 2,836=4,787$$

$$Z_{2022}=1,2 \times 0,074+1,4 \times 0,269+3,3 \times 0,076+0,6 \times 0,729+0,998 \times 1,659=2,806$$

Отримані показники порівнюємо із шкалою оцінювання за критерієм Z при, $Z < 1,23$ – господарство визнається як банкрут;

$1,23 < Z < 2,89$ – ситуація неоднозначна;

$Z > 2,9$ – стає фінансове становище господарства.

Схематично, зміни інтегрального показника за модифікованою моделлю Альтмана зображено на рисунку 3.5.

Згенерувавши модифіковану модель Альтмана і порівнявши отримані показники із визначеною шкалою оцінювання, можемо зробити висновок щодо стійкої позиції ТОВ «Ресурс-2013» протягом 2020-2021 року діяльності. Проте, в 2022 році спостерігається неоднозначна ситуація щодо ймовірних ризиків настання фінансової кризи господарства. За розрахунками, показник становить 2,8, що знаходиться поблизу граничного значення 2,9. Це означає, що підприємство перебуває на межі між фінансовою стійкістю та можливістю потенційної кризи

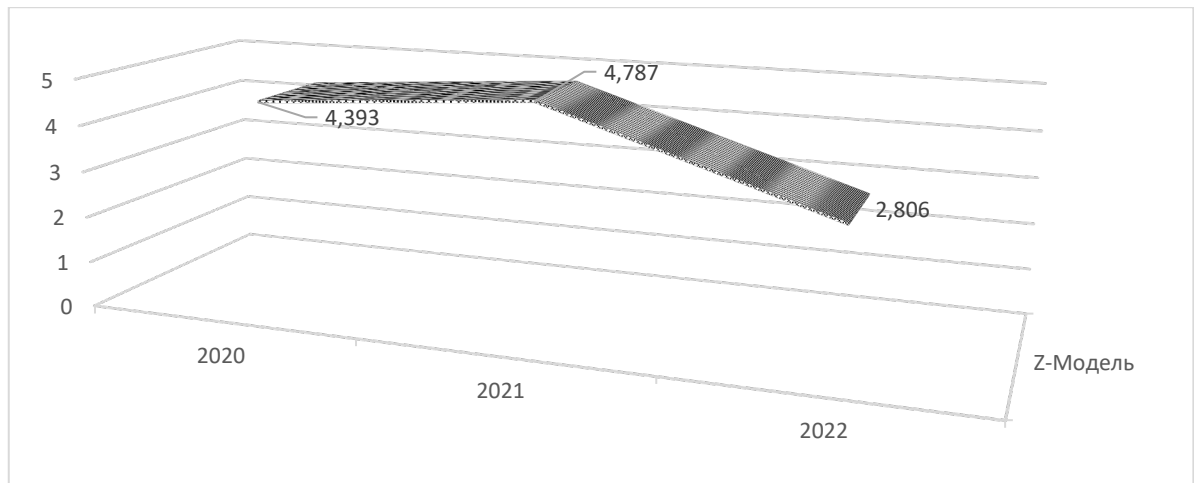

Рис. 3.5. Графік змін інтегрального показника за модифікованою моделлю Альтмана

Для подальшого забезпечення стабільності рекомендується уважно моніторити фінансові показники та вчасно реагувати на будь-які зміни у фінансовому середовищі підприємства.

Розрахуємо ймовірність настання банкрутства ТОВ «Ресурс-2013» за моделлю Спрингейта (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Модель Спрингейта.
Розрахунок імовірності банкрутства підприємства

Показник	Формула – розрахунок за показниками Ф.1 і Ф.2	2020	2021	2022	Відхилення +/-
A	$\Phi.1.p.1495 + \Phi.1.p.1595 + \Phi.1.p.1095 / \Phi.1.p.1300$	0,097	0,099	0,074	-0,023
B	$\Phi.2.p.2290 / \Phi.1.p.1300$	0,472	0,169	0,076	-0,396
C	$\Phi.2.p.2090 / \Phi.1.p.1695$	0,648	0,668	0,193	-0,455
D	$\Phi.2.p.2050 / \Phi.1.p.1300$	8,024	2,484	1,547	-6,477
Z-модель	-	5,184	2,974	1,054	-4,13

Модель має вигляд:

$$Z = 1,03 \times A + 3,07 \times B + 0,66 \times C + 0,4 \times D \quad (3.2)$$

де, А - робочий капітал // загальна сума активу балансу;

В - фінансовий результат до оподаткування / сума активу балансу;

C - валовий прибуток / поточні зобов'язання;

D - собівартість реалізованої продукції, послуг/ актив балансу.

В результаті розрахунку отримали наступні результати:

$$Z_{2020}=1,03 \times 0,097 + 3,07 \times 0,472 + 0,66 \times 0,648 + 0,4 \times 8,024 = 5,184$$

$$Z_{2021}=1,03 \times 0,099 + 3,07 \times 0,169 + 0,66 \times 0,668 + 0,4 \times 2,484 = 2,974$$

$$Z_{2022}=1,03 \times 0,074 + 3,07 \times 0,076 + 0,66 \times 0,193 + 0,4 \times 1,547 = 1,054$$

Отримані показники порівнюємо із шкалою оцінювання за критерієм Z (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3.

Шкала оцінювання стану підприємства в залежності від значення критерію Z.

Критерій Z	Оцінка	Стан підприємства
$Z < 0$	Напівбанкрут	негативний
$0 < Z < 1$	Загроза банкрутства	негативний
$1 < Z < 2$	Порушена фінансова стійкість	ризикований
$Z > 2$	Фінансово стійкий	позитивний

На думку Шапурової О. О., всі індекси Z-оцінки: «Не включають співвідношення між статтями балансу та звіту про фінансові результати», а також: «Не враховують становища в країні в цілому, тенденцій розвитку галузі, доходів та витрат споживачів, показників постачальників та конкурентів» [47]. Тобто, вони не враховують загальний стан і розвиток країни, тенденцій у галузі, доходів та витрат споживачів, а також показників постачальників і контрагентів.

Отже, проводимо розрахунок ймовірності настання банкрутства за допомогою моделі, яку розробили вітчизняні науковці, зокрема О. Терещенко та А. Матвійчук. (таблиця 3.4).

Ця модель є більш прийнятна для нашої країни і дозволяє не лише передбачити настання кризи, але й враховуючи широкий спектр показників заборгованості, що впливають на фінансову безпеку підприємства, забезпечити ефективне управління кредиторською заборгованістю.

Модель Терещенко має вигляд:

$$Z=1,5 \times X1 + 0,08 \times X2 + 10 \times X3 + 5 \times X4 + 0,3 \times X5 + 0,1 \times X6 \quad (3.3)$$

Де, X1 - чистий дохід від реалізації продукції, послуг / довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання;

X2 - пасив балансу/ довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання;

X3 - чистий фінансовий результат / середньорічна сума активу балансу;

X4 - чистий фінансовий результат / чистий дохід від реалізації продукції;

X5 - запаси / чистий дохід від реалізації продукції, послуг;

X6 - чистий дохід від реалізації продукції, послуг/ основний капітал (необоротні активи + довгострокові зобов'язання).

Таблиця 3.4.

Модель Терещенко.
Розрахунок імовірності банкрутства підприємства

Показник	Формула – розрахунок за показниками Ф.1 і Ф.2	2020	2021	2022	Відхилення +/-
X 1	$\Phi.2 \text{ p.}2000 / (\Phi.1 \text{ p.}1595 + \Phi.1 \text{ p.}1695)$	5,532	5,377	2,870	-2,662
X 2	$\Phi.1 \text{ p.}1900 / (\Phi.1 \text{ p.}1595 + \Phi.1 \text{ p.}1695)$	1,892	1,895	1,729	-0,163
X 3	$\Phi.2 \text{ p.}2350 / \Phi.1 \text{ p.}1300$	0,138	0,138	0,070	-0,068
X 4	$\Phi.2 \text{ p.}2350 / \Phi.2 \text{ p.}2000$	0,047	0,048	0,042	-0,005
X 5	$\Phi.1 \text{ p.}1100 / \Phi.2 \text{ p.}2000$	0,033	0,007	0,192	0,159
X 6	$\Phi.2 \text{ p.}2000 / (\Phi.1 \text{ p.}1095 + \Phi.1 \text{ p.}1595)$	7,823	6,126	4,775	-3,048
Z -модель		11,746	11,815	5,257	-6,489

В результаті розрахунку отримали наступні результати:

$$Z_{2020} = 1,5 \times 5,532 + 0,08 \times 1,892 + 10 \times 0,138 + 5 \times 0,047 + 0,3 \times 0,033 + 0,1 \times 7,823 = 11,746$$

$$Z_{2021} = 1,5 \times 5,377 + 0,08 \times 1,895 + 10 \times 0,138 + 5 \times 0,048 + 0,3 \times 0,007 + 0,1 \times 6,126 = 11,815$$

$$Z_{2022} = 1,5 \times 2,870 + 0,08 \times 1,729 + 10 \times 0,070 + 5 \times 0,042 + 0,3 \times 0,192 + 0,1 \times 4,775 = 5,257$$

Порівнявши отримані результати зі шкалою оцінювання (таблиця 3.3) робимо висновки про стабільний стан господарства, який має достатній рівень фінансової стійкості

Узагальнюємо результати оцінки ймовірності настання банкрутства ТОВ «Ресурс-2013» за розрахованими моделями (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5.

Результати оцінки ймовірності настання банкрутства
ТОВ «Ресурс-2013» за MDA моделями діагностики

Показник	2020	2021	2022	Отриманий результат
Z-оцінка за моделлю Альтмана	4,393	4,787	2,806	Ймовірність банкрутства низька
Z-оцінка за моделлю Спрінгейта	5,184	2,974	1,054	Банкрутство не загрожує за умови впровадження антикризового управління
Z-оцінка за моделлю О. Терещенко	11,746	11,815	5,257	Стійке фінансове положення. Банкрутство мало ймовірне

Перевірка ймовірності банкрутства ТОВ "Ресурс-2013" за допомогою різних дискримінантних моделей показала, що за більшістю моделей у 2020-2021 роках підприємству не загрозувало банкрутство. Фінансовий стан господарства є стабільним і має достатній рівень фінансової стійкості. Проте, результати оцінки за моделлю Спрінгейта у 2022 році свідчать про більш високий ризик настання банкрутства, тому доцільно вживати заходи для підвищення ефективності управління, включаючи скорочення зобов'язань підприємства.

Запропоновані MDA моделі Терещенко, Альтмана і Спрінгейта можуть бути використані при прийнятті рішень щодо оптимального управління кредиторською заборгованістю, оскільки кожна з них включає показники заборгованості. Здатність розрахованих моделей надавати оцінку фінансовій стійкості підприємства є важливим фактором у забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства і сприяє виваженому і раціональному прийняттю рішень керівниками господарства щодо розрахунків з кредиторами.

3.3. Розробка алгоритму формування системи управління кредиторською заборгованістю

Процес створення підприємства має на меті не лише отримання прибутку, але й передбачає розробку відповідних тактичних дій, які б дозволила досягнути цієї мети. Обрана тактика повинна забезпечувати не лише його фінансову стабільність, а і забезпечувати зростання ефективності господарства та бути конкурентнопривабливим об'єктом для потенційних інвесторів і партнерів.

Ефективне управління кредиторською заборгованістю має суттєве значення при формуванні ефективної системи управління, оскільки воно враховує важливі фінансові та економічні показники діяльності господарства та впливає платоспроможність і здатність підприємства вчасно виконувати фінансові зобов'язання перед постачальниками, працівниками та іншими кредиторами. Для досягнення своїх цілей, управлінський персонал господарства має розробляти деталізований план дій, формувати його в певній послідовності, враховуючи при цьому фінансові та економічні особливості господарства.

Під час дослідження важливих показників, що впливають на стан кредиторської заборгованості та їх вплив на фінансово-економічну безпеку ТОВ «Ресурс-2013», ми ідентифікували основні елементи стратегії розвитку господарства, що дозволив нам розробити алгоритм дій, спрямованих на створення дієвої системи управління кредиторської заборгованості, з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки господарства. Розроблений алгоритм формування етапів управління кредиторською заборгованістю наведено на рисунку 3.6.

Аналітичні методи, використані при розробці системи управління кредиторською заборгованістю, становлять важливу складову тактичного плану оптимізації показників фінансово-економічної безпеки господарства.

Рис. 3.6. Алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю

В процесі розробки алгоритму управління кредиторської заборгованості важливо здійснювати оцінку поточного рівня заборгованості, включаючи різні аспекти, такі як сума, строки і умови погашення, кількість кредиторів, інше. Реалізація обраної тактики дії також включає можливість проведення переговорів з кредиторами. Важливим етапом є висування відповідних вимог до персоналу господарства, які повинні володіти сучасними знаннями і навичками користування комп'ютерною технікою і сучасними цифровими інструментами. На кожному етапі впровадження системи управління кредиторською заборгованістю необхідно здійснювати контроль та аналіз ефективності впроваджених заходів за допомогою дискримінантного

моделювання за критеріями Терещенко, Альтмана або Спрінгейта, який би дозволяв виявляти наявні потреби і вносити зміни в розроблену систему для досягнення найкращих результатів.

Отже, управлінський персонал господарства має розробляти деталізований план дій, узгоджувати його у відповідній послідовності, враховуючи при цьому галузеві, фінансові та економічні особливості господарства. Запропонований алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю включає ефективні прийоми планування, які адаптовані до загальних цілей господарства. Необхідним елементом обраної тактики оптимізації показників при управлінні кредиторською заборгованістю є систематичний контроль за виконанням запланованих дій, який включає постійне оновлення і аналіз фінансових даних, виявлення та усунення можливих проблем та ризиків, а також пошук нових можливостей для оптимізації процесів управління кредиторською заборгованістю.

Висновки до розділу 3.

1. Аналітичне забезпечення виступає важливим елементом системи управління кредиторською заборгованістю і дозволяє розробляти стратегії оптимального управління її рівнем. Визначені завдання управління при розрахунках з контрагентами спрямовані підтримувати діалог з кредиторами для забезпечення ефективності та платоспроможності підприємства.

2. На фінансову складову безпеки господарства впливають показники кредиторської заборгованості, які займають значну частку в структурі джерел фінансування ТОВ «Ресурс-2013» і суттєво впливають на його платоспроможність. Позитивним аспектом протягом дослідженого періоду є відсутність довгострокових зобов'язань, проте, відзначається стрімке збільшення отриманих короткострокових банківських позик та зріст

заборгованості по розрахунках з постачальниками. На підприємстві порушено співвідношення коефіцієнтів оборотності дебіторської над коефіцієнтом кредиторської оборотності, що вказує на зниження його платоспроможності. Тому, доцільно провести подальше дослідження, яке допоможе виявити причини відхилень і спрогнозувати ризики настання фінансової кризи в процесі розрахунків з кредиторами.

3. Здійснено оцінку ймовірності настання банкрутства ТОВ "Ресурс-2013" за допомогою дискримінантних моделей за критеріями відомих вчених Терещенко, Альтмана і Спрінгейта, кожна з яких враховує показники кредиторської заборгованості. За більшістю моделей, за період 2020-2021 роках підприємству не загрожувало банкрутство. Фінансовий стан господарства є стабільним і має достатній рівень фінансової стійкості. Проте, результати оцінки за моделлю Спрінгейта у 2022 році свідчать про більш високий ризик настання банкрутства, тому доцільно вживати заходи для підвищення ефективності управління, включаючи скорочення зобов'язань підприємства. Розрахунок запропонованих MDA моделей доцільно проводити одночасно за різними критеріями з метою отримання більш об'єктивної та повної оцінки ситуації, що сприятиме виваженим рішенням керівників господарства щодо розрахунків з кредиторами.

4. Управлінський персонал господарства має розробляти деталізований план дій, узгоджувати його у відповідній послідовності, враховуючи при цьому галузеві, фінансові особливості господарства та загрози військового стану. Запропонований алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю включає прийоми планування, які адаптовані до загальних цілей господарства. Необхідним елементом обраної тактики оптимізації показників при управлінні кредиторською заборгованістю є систематичний контроль за виконанням запланованих дій, який включає постійне оновлення і аналіз фінансових даних, виявлення та усунення можливих проблем та ризиків, а також пошук нових можливостей для оптимізації процесів управління кредиторською заборгованістю.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Виходячи із досліджень нормативної і наукової літератури щодо сутності кредиторської заборгованості, встановлено, що відсутнє єдине трактування даного поняття. Дана форма заборгованості може розглядатися як зобов'язання підприємства, тимчасове залучення коштів або добровільна згода на відмову від певної частини ресурсів у майбутньому.

2. Встановлено, що рівень кредиторської заборгованості має прямий вплив на платоспроможність підприємства. Високий рівень кредиторської заборгованості може створювати тиск на фінансові ресурси підприємства та ускладнювати вчасні виплати кредиторам, тому, ефективне управління і оптимізація рівня кредиторської заборгованості сприяє підвищенню його фінансово-економічної безпеки

3. Досліджено класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості і визначено, що для пошуку шляхів удосконалення управління кредиторською заборгованістю, оптимальною вважається класифікація за об'єктом та суб'єктами відносин, причинами виникнення, місцем виникнення, термінами погашення, виконанням умов договору та ймовірністю повернення заборгованості. Розгляд інформації про умовну заборгованість є доцільним для бюджетування грошових потоків та розробки детального платіжного графіку, сприяючи ефективному управлінню фінансовими ресурсами підприємства, що є важливою складовою системи економічної безпеки.

4. Правове регулювання аспектів обліково-аналітичного забезпечення є важливим елементом управління кредиторською заборгованістю. На внутрішньому рівні, підприємство має можливість вибору оптимальних інструментів та методів для управління і аналітичного забезпечення процесів діяльності, шляхом встановлення відповідних правил і положень у внутрішніх документах, чим дозволяє регулювати облікове відображення операцій і управляти кредиторською заборгованістю на локальному рівні.

5. Товариство з обмеженою відповідальністю "Ресурс-2013" було створено у 2013 році і успішно функціонує протягом 13 років. під керівництвом Ємельянова Олексія Леонтійовича. Господарство зареєстровано в ЄДРПОУ та займається вирощуванням зернових, бобових і олійних культур. Крім того, компанія займається допоміжною діяльністю у рослинництві та надає послуги з переобладнання сільськогосподарської техніки. До активної участі в діяльності компанії, під час проведення сезонних робіт, залучаються наймані фізичні особи на умовах цивільно-правових відносин, які документально оформлюються бухгалтером господарства.

6. Розраховані показники функціонування ТОВ "Ресурс-2013" свідчать про певні проблеми у сфері фінансової діяльності підприємства. Зокрема, виявлено збільшення отриманих господарством банківських позик і збільшення заборгованості перед постачальниками. Значні збільшення тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості з 2018р по 2022р, свідчать про затримання платежів та значний обсяг придбаних товарів і послуг з відстроченою оплатою, що може негативно відобразитися на фінансово-економічному стані об'єкта дослідження. При порівнянні фактичного рівня складових безпеки підприємства з нормативним значенням спостерігаємо достатній рівень показників кадрової, інформаційної, силової, екологічної складової, їх нормативні значення знаходяться на задовільному рівні. Вважаємо доцільним проведення більш глибокого дослідження фінансової складової безпеки ТОВ «Ресурс-2013», фактичні показники якої є критично меншими за нормативне значення.

7. Основою для управління кредиторською заборгованістю є систематизовані обліково-аналітичні дані ТОВ "Ресурс-2013". Для ведення обліку, господарством використовується програмне забезпечення "1С Бухгалтерія", що дозволяє вести облік розрахунків окремо по кожному клієнту або працівнику. Документальне оформлення взаємодії з контрагентами зазначаються в договорах, в розрізі кожного контрагента з яким укладається договір, із зазначенням основних аспектів взаємовідносин, визначенням

предмету договору, умов і термінів оплати, обов'язків сторін договору та форсмажорні випадки.

8. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю є доцільним формування системи управління кредиторською заборгованістю в розрізі двох складових: забезпечувальної та функціональної, що дозволить забезпечити необхідний та якісний потік інформації і вчасно реагувати на потенційні проблеми у фінансово-економічній безпеці підприємства.

9. Аналітичне забезпечення виступає важливим елементом системи управління кредиторською заборгованістю і дозволяє розробляти стратегії оптимального управління її рівнем. Визначені завдання управління при розрахунках з контрагентами спрямовані підтримувати діалог з кредиторами для забезпечення ефективності, надійності та платоспроможності підприємства.

10. На фінансову складову безпеки господарства впливають показники кредиторської заборгованості, які займають значну частку в структурі джерел фінансування ТОВ «Ресурс-2013» і суттєво впливають на його платоспроможність. Позитивним аспектом протягом дослідженого періоду є відсутність довгострокових зобов'язань, проте, відзначається стрімке збільшення отриманих короткострокових банківських позик та зріст заборгованості по розрахунках з постачальниками. Протягом періоду дослідження спостерігається також порушення співвідношення коефіцієнтів оборотності дебіторської над коефіцієнтом кредиторської оборотності, що вказує на зниження платоспроможності господарства. Тому, доцільно провести подальше дослідження, яке допоможе виявити причини відхилень і спрогнозувати ризики настання фінансової кризи в процесі розрахунків з кредиторами.

11. Здійснено оцінку ймовірності настання банкрутства ТОВ "Ресурс-2013" за допомогою дискримінантних моделей за критеріями відомих вчених Терещенко, Альтмана і Спрінгейта, кожна з яких враховує показники кредиторської заборгованості. За більшістю моделей, за період 2020-2021

роках підприємству не загрожувало банкрутство. Фінансовий стан господарства є стабільним і має достатній рівень фінансової стійкості. Проте, результати оцінки за моделлю Спрінгейта у 2022 році свідчать про більш високий ризик настання банкрутства, тому доцільно вживати заходи для підвищення ефективності управління, включаючи скорочення зобов'язань підприємства. Розрахунок запропонованих MDA моделей доцільно проводити одночасно за різними критеріями з метою отримання більш об'єктивної та повної оцінки ситуації, що сприяє виваженому та раціональному прийняттю рішень керівниками господарства щодо розрахунків з кредиторами.

12. Управлінський персонал господарства має розробляти деталізований план дій, узгоджувати його у відповідній послідовності, враховуючи при цьому галузеві, фінансові особливості господарства та загрози військового стану. Запропонований алгоритм формування системи управління кредиторською заборгованістю включає ефективні прийоми планування, які адаптовані до загальних цілей господарства. Необхідним елементом обраної тактики оптимізації показників при управлінні кредиторської заборгованості є систематичний контроль за виконанням запланованих дій, який включає постійне оновлення і аналіз фінансових даних, виявлення та усунення можливих проблем та ризиків, а також пошук нових можливостей для оптимізації процесів управління кредиторською заборгованістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
2. Васильчак С.В. Резерви підвищення економічної безпеки функціонування господарюючих суб'єктів галузі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2016. Вип. 2. С. 141-148. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyku/nvse/02_2016/16vsvglsg.pdf
3. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%A0%D0%86%D0%AF.pdf>
4. Волович О. Б. Аналітичне забезпечення управління заборгованістю підприємств. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 769. С. 12-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_4
5. Волович О. Б. Сутність та класифікація заборгованості підприємства. Економічний простір. 2012. № 66. С. 195–203
6. Гаркуша В., Єршова Н. Систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». Економіка та суспільство. 2021. №28. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-34>
7. Глушко А., Пиріг Я. Оптимізація заборгованості підприємства критичної інфраструктури в аспекті зміцнення фінансово-економічної безпеки. Вісник хмельницького національного університету 2023, № 1. с.47-54. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/03/2023-314-6.pdf>
8. Голиков І.В. Сутність та еволюція поняття економічна безпека. Проблеми економіки. 2014. № 1. С. 309–314. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-1_0-pages-

309_314.pdf

9. Гончарук, Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування. 2012. № 1 (59) Ч.1. С.48–51. URL:[https://doi.org/10.26642/jen-2012-1\(59\) Ч.1-48-51](https://doi.org/10.26642/jen-2012-1(59) Ч.1-48-51)
10. Губарик, О., Геркіял, Н. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. Економіка та суспільство, 2023Р. № 54. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-91>
11. Губачова О.М. Облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2008р. 430 с. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/191.pdf>
12. Гуцаленко, Л. В. Державний фінансовий контроль : навч. посіб. К.: ЦУЛ. 2009р. С. 424 URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/456>
13. Жадан Т.А., Мелень О.В., Якименко-Терещенко Н.В. Банкрутство підприємства: сутність поняття та основні ризик-фактори його виникнення в готельно-ресторанному бізнесі. Інфраструктура ринку. 2019р. № 37. с.243-251 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/36.pdf
14. Засадний Б.А. Сутність обліково-контрольного забезпечення управління діяльністю підприємств. Інфраструктура ринку. 2018р. Вип. 21. с.304-309. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/21_2018_ukr/52.pdf
15. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги. *Економічні науки*. 2014. № 11 (41). С.65 – 71
16. Іполітова І.Я. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Між.гум.ун-ту. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/28-2017/21.pdf>
17. Кодекс України з процедур банкрутства. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 19, ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/conv#n6>

18. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. К Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. 392с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kramarenko_Halyna/Finansovyi_analiz.pdf?PHPSESSID=va9lgud3cdjs2o7qhnjbc50l62
20. Кудлаєва Н.В., Фльора А.П. Економічний зміст та класифікація зобов'язань в господарських процесах суб'єкта господарювання. «Молодий вчений». 2018р. № 10 (62). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/10/191.pdf>
21. Кузьмін О. Є., Волович О. Б. Фактори впливу на заборгованість підприємства та їх класифікація. *Бізнес інформ* 2013. № 1. С. 200 – 204.
22. Кусик, Н. Л., Шатковська, М. С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. 2019р. №18. С.105–119. URL:[https://doi.org/10.18524/2413-9998.2019.2\(42\).177077](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2019.2(42).177077)
23. Левковець Н.П. Стратегічні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємств. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2012. №3.С.93-98.URL: http://diser.ntu.edu.ua/Levkovets_dis.pdf
24. Нижник В.Л., Ситник Г.Л. Національна безпека України. Навч.посібник: Ірпінь. 2010.С. 304. URL: <http://mego.info> система-забезпечення-інформаційної-безпеки-України
25. Новик І.В. Проблеми та перспективи забезпечення економічної підприємства в Україні. Інфраструктура ринку. 2020. №43. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/43_2020_ukr/43.pdf
26. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість». *Актуальні проблеми економіки*. 2019. №. 2. С. 286–290
27. П(С)БО 11 «Зобов'язання»: Затверджене Наказом МФУ від 31.01.2000 р. № 20. Із змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

28. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text)
29. Про електронні документи та електронний документообіг. Закон України від 22.05.2003 № 851-IV зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
30. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>
31. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Каб Мін.України від 19.10.2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>
32. Про Національну Безпеку України: Закон України» від 21.06.2018р. №2469-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#doc_info
33. Про Основи Національної Безпеки України: Закон України від 19.06.2003р. № 964-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
34. Про підприємництво: Закон України від 7.02.1991р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#doc_info
35. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : указ Президента України від 25.02.2017 № 47/2017 // База даних “Законодавство України”/ВРУ України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>
36. Пушкар М. С., Фінансовий облік: підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 628 с.
37. Ріщук Л. І. Підхід щодо розробки програми управління ризиками на підприємстві. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2015. № 1(2). С. 77-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirrp_2015_1%282%29__17
38. Савченко А. М., Коротаєва І. Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». Modern

Economics. 2019р. №18. С. 174-180. URL::
[https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-26).

39. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. економіка харчової промисловості. 2018р. Том 10. Вип. 4 С. 66-78. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_4_9

40. Ткачук Г. Ю. Структуризація сутності поняття "економічна безпека підприємства" та систематизація підходів до її визначення. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2018р. № 2. С. 146-152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2018_2_28.

41. Усикова О. М. Моделі аналізу ризику банкрутства. Modern Economics. 2023р.. № 38. С. 164-170. URL:
[https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-25).

42. Халіна В. Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2014р. № 1. С. 173-181. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2014_1_24.

43. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV URL:
www.ligazakon.ua

44. Чернецька О.В., Саванчук Т.М. Фінансово-економічна безпека в системі управління підприємством: сутність та політика забезпечення. Інфраструктура ринку. 2018р. № 17. С. 242-247. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/17-2018>

45. Чорненька О. Б. Основні аспекти обліково–аналітичного забезпечення управління заборгованістю підприємства. Наукові записки [Української академії друкарства]. 2016р. № 1. С. 226–234. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_30

46. Чорненька О.Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. наукові записки. 2017р. № 2 (55). С.207-213. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-55/23.pdf>

47. Шапурова О. О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. Економіка та держава. 2009р. № 4. С. 59-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2009_4_17

48. Юбар О. О. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Ефективна економіка. 2020р. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7927>

49. Яблонська А.С. Діяльність арбітражних керуючих: нормативне врегулювання та необхідність законодавчого вдосконалення URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4793

50. Ященко В., Гончаренко І. Особливості формування та функціонування системи економічної безпеки підприємства. Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку за заг. ред. Губарик О.М., Халатур С.М. Дніпро. Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.) 2023. С.350-366.

ДОДАТКИ

Оцінка майна ТОВ «Ресурс-2013» за 2018-2022рр.

Актив	Код рядка	2018р.	2019р.	2020р.	2021 р.	2022р.
- I. Основні засоби	1010	2168,4	2798,9	3470	4920	5082,5
-первісна вартість	1011	2589,4	3253,8	4250,6	5956,2	6328,2
-знос	1012	421	454,8	779,8	1036,2	1245,7
Підсумок за розділом I	1095	2168,4	2798,9	3470	4920	5082,5
- II. Оборотні активи	1100	827,4	960	920,4	218,9	980
Запаси						
- Дебіторська заборгованість за продукцію	1125	3049	3941,8	3634,8	6638,3	4481,4
-з бюджетом	1135	12,6	18,5	12,4	27,9	11,6
-Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1121,3	1049,2	1192,6	2991,1	3290,8
-Гроші та їх еквіваленти	1165	129,5	148,5		119,5	765,1
-Інші оборотні активи	1190	21,3	58,1	56,2		16,6
Підсумок за розділом II	1195	5161,1	6177	5816,4	9995,7	9545,5
Баланс	1300	7329,5	8521,1	9286,4	10624,9	14628
Пасив	Код рядка	2018р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
- I. Власний капітал	1400	2225	2225	2225	2225	2225
Зареєстрований (пайовий) капітал						
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1083,2	1698,3	2154,6	2794,9	3946,8
Підсумок за розділом I	1495	3308,2	3923,3	4379,6	5019,9	6171,8
- II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1500	-	-	-	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання						
Підсумок за розділом II	1595	-	-	-	-	-
- III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1600	1081	729	1856,8	2020,8	3018,3
Короткострокові кредити банків						
-товари, роботи, послуги	1615	1649,6	2519	2622,7	3059	3696,9
-розрахунками з бюджетом	1620	18,7	35,8	122,2	323,9	389
-у тому числі з податку на прибуток	1621		32,3	48,5	323,9	389
-Інші поточні зобов'язання	1690	1272	1281,7	256,6	201,3	1352
Підсумок за розділом III	1695	4021,3	4597,8	4906,8	5605	8456,2
Баланс	1900	7329,5	8521,1	9286,4	10624,9	14628

Динаміка показників фінансових результатів ТОВ «Ресурс-2013» за
2018-2022рр

Показник	Код рядка	2018р.	2019р.	2020р.	2021 р.	2022р.
- Чистий дохід від реалізації продукції, послуг	2000	15815, 1	22777, 3	27148, 8	30140, 8	24270, 6
- Собівартість реалізації продукції	2050	12631, 1	15326, 4	23965, 7	26396, 2	22636
- Інші операційні доходи	2120	99,5	336,8	221,3	149,7	49,6
- Інші операційні витрати	2180	1232,5	1635	1979	2086,2	563,8
- Фінансовий результат до оподаткування:	2290	2052,7	6179,4	1412	1799,7	1118,6
- Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	54,2	84,6	124,2	323,9	92,3
- Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1998,5	1094,8	1287,8	1475,8	1026
- Операційні витрати	2550	1233	1635	1979	20,86	564